

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

MOTIVACE DOBROVOLNÍKŮ NA RUNCZECH ZÁVODECH

Vedoucí práce: Mgr. Alena Nohavová, Ph.D.

Autor práce: Richterová Daniela

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: třetí

2018

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

31. března 2018

Daniela Richterová

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Aleně Nohavové, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení bakalářské práce.

Obsah

Úvod	5
1. Pojem dobrovolnictví	7
2. Rozdělení dobrovolnictví.....	10
2.1 Podle formálnosti.....	10
2.2 Podle prospěšnosti.....	10
2.3 Podle doby trvání	11
2.4 Podle oblastí zaměření.....	11
3. Dobrovolnictví ve světě.....	14
3.1 Dobrovolnictví a jeho historie v Americe.....	14
3.2 Dobrovolnictví v Evropě.....	15
3.3 Organizace sdružující dobrovolníky	16
4. Dobrovolnictví u nás.....	18
4.1 Historie.....	18
4.2 Český červený kříž.....	19
4.3 Dobrovolnické centrum HESTIA	20
5. Pojem dobrovolník	22
6. RunCzech	23
6.1 Prague International Marathon (Pražský mezinárodní maraton).....	23
6.2 Ocenění RunCzech závodů zlatou známkou IAAF	24
7. Motivace.....	26
7.1 Potřeby.....	26
7.2 Motivace dobrovolníků	27
7.2.1 Psychologický přístup.....	28
7.2.2 Sociologický přístup.....	29
7.2.3 Klasifikace motivů dobrovolníků podle kategorií funkcí z VFI.....	30
8. Praktická část.....	33
8.1 Cíle výzkumu	33
8.2 Metoda sběru dat	33
8.3 Charakteristika výzkumného vzorku	34
8.4 Osobní zkušenost s dobrovolnictvím nejenom RunCzech závodů.....	34
8.5 Vyhodnocení výsledků dotazníku.....	35
8.6 Porovnání výsledků dotazníkového šetření s osobní zkušeností autorky práce.....	48
8.7 Shrnutí výsledků výzkumu.....	49
8.8 Limity výzkumu	50

9. Závěr.....	51
10. Zdroje	52
11. Seznam příloh.....	55
12. Přílohy.....	56
Abstrakt.....	58
Abstract.....	59

Úvod

Téma „Motivace dobrovolníku na RunCzech závodech“ jsem si vybrala proto, že dobrovolnictví jako takové je mi velmi blízké. Sama mám bohaté zkušenosti s dobrovolnictvím na různých úrovních. Podílela jsem se na různých zahraničních dobrovolnických projektech, ke kterým jsem se dostala přes školu a kde jsem strávila několik měsíců. Dále se pravidelně podílím na pořádání menších kulturních i sportovní akcí v rámci činnosti sboru dobrovolných hasičů. Mimo to několikrát jsem se spolupřidala na RunCzech závodech, kde jsem rovněž byla v pozici dobrovolníka.

Během své dobrovolnické práce jsem potkala a poznala mnoho nových lidí a čím dál víc mě zajímalo, co motivuje tolik lidí k práci dobrovolníka. Co je ten hnací motor, který startuje jejich odhodlání investovat svůj volný čas právě do práce, která jim neposkytuje žádnou finanční odměnu. Naopak někdy musí vynaložit své finanční prostředky například na dopravu či jiné výdaje, které jsou s dobrovolnickou činností spojené. RunCzech závody v dnešní době fungují v obrovském měřítku, vyrovnávají se jiným závodům, pořádaným na světové úrovni a rozhodně by nemohly fungovat bez dobrovolnické pomoci.

Myslím, že na organizované dobrovolnictví jako takové už přestává naše společnost nahlížet jako na „bláznovství“ a stává se naopak stále častějším jevem v naší společnosti. Přesto má dobrovolnictví před sebou ještě dlouhou cestu k tomu, aby se stalo běžnější součástí našich aktivit, života v komunitě (v obcích, institucích poskytující sociální péči apod.), v celé společnosti.

Ve své práci vysvětluji pojmy dobrovolnictví a dobrovolník, popisují historii dobrovolnické činnosti ve světě i u nás, představují několik organizací, které se zabývají dobrovolnickou činností a pomáhají lidem, aby se dobrovolníky mohli stát. Rovněž zde představují RunCzech závody, vysvětlují jejich vznik, specifika a ukazují okolnosti, díky kterým se staly tak populární, že lákají i profesionální běžce z různých koutů světa. V práci také popisují svoji osobní zkušenost ze závodů a „analyzují důvody“, co dobrovolníky motivuje k vykonávání dobrovolnické činnosti. Popisují také význam

a vliv potřeb na motivaci dobrovolníků, a to především z psychologického a sociologického hlediska.

Praktická část je zaměřena na zkoumání motivace dobrovolníků, a to především z hlediska altruistických a egoistických motivů. Dále pracuji i se sociální funkcí, která je podle mých vlastních zkušeností u RunCzech dobrovolníků velmi důležitá, a s funkcí protektivní. Také mě zajímá, zda se vrací dobrovolníci k RunCzechu opakovaně a která skupina osob má o dobrovolnickou činnost největší zájem.

1. Pojem dobrovolnictví

Pojem dobrovolnictví se snažilo vymezit mnoho autorů a institucí, avšak neexistuje žádná jednotná definice, která by tuto činnost vystihovala. Přesto lze najít společné znaky, které jsou pro dobrovolnictví typické. První společnou charakteristikou je, že činnost dobrovolníka se odehrává, mimo rodinné vztahy tzn., že jedinec nezištně pomáhá lidem, kteří nepatří do úzkého kruhu jeho rodiny. Dalším znakem dobrovolnictví je určitá osobnostní vyspělost člověka, jeho hodnotová orientace, včetně poměrně vysoké míry altruismu. V neposlední řadě můžeme u většiny dobrovolníků nalézt i touhu po pocitu užitečnosti, který jedinec získává prospěšnou a nezištnou činností. Tímto pocitem dobrovolník obvykle bojuje proti stereotypu svého života, všeobecnému trendu konzumu a dává tak své existenci vyšší smysl i duchovní obohacení.¹²³ Značné rozšíření dobrovolnictví se v současné době odrazilo i v právních normách, konkrétně v Zákoně o dobrovolnické službě a ve Všeobecné deklaraci o dobrovolnictví.

J. Tošner a O. Sozanská dobrovolnictví popisují jako přirozenou známku občanské zralosti, která se projevuje jako pomoc tomu, kdo ji potřebuje. Dobrovolníkovi poskytuje dobrý pocit ze smysluplné činnosti, který ho obohacuje nejen nově získanými zkušenostmi, dovednostmi, ale i novými kontakty a mezilidskými vztahy. Dobrovolníkovi, prováděná činnost, přináší převážně radost a uspokojení.⁴

M. Müllerová vymezuje dobrovolnictví jako vědomou činnost, která je svobodně vykonávána ve prospěch druhých a je bezplatná. Jedinec, který ji vykonává, „obětuje“ jí kus svého času, energie a dovedností, získává pocit užitečnosti prostřednictvím vykonávané činnosti.⁵

¹ TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006: část úvod.

² MÜLLEROVÁ, Magdalena, ed. *Dobrovolníci pro kulturu: dobrovolnická činnost v kulturních organizacích*. Praha: Česká kancelář programu Culture nákladem Institutu umění - Divadelního ústavu, 2011, s. 10.

³ PENNER, A. Louis. Dispositional and Organizational Influences on Sustained Volunteerism: An Interactionist Perspective. *Journal of Social Issues*, Vol. 58, No. 3, 2002, s. 447-467 [online]. [cit. 2017-04-16].

⁴ TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006: část úvod.

⁵ MÜLLEROVÁ, Magdalena, ed. *Dobrovolníci pro kulturu: dobrovolnická činnost v kulturních organizacích*. Praha: Česká kancelář programu Culture nákladem Institutu umění - Divadelního ústavu,

Jiná definice, například od L. A. Pennera, dobrovolnictví vysvětluje jako dlouhodobé, plánované, nenucené prosociální chování, které je prospěšné pro druhé lidi, kteří nejsou rodinnými příslušníky dobrovolníka, a odehrává se obvykle pod záštitou nějaké organizace.⁶

Všeobecná deklarace o dobrovolnictví praví, že „dobrovolnictví je základním stavebním prvkem občanské společnosti. Uskutečňuje nejvznešenější aspirace lidstva - touhu po míru, svobodě, příležitostech, bezpečí a spravedlnosti pro všechny.“⁷

Zákon o dobrovolnické službě tuto službu vymezuje jako poskytování pomoci osobám s různými sociálními hendikepy, dále jako poskytování pomoci při přírodních i humanitárních katastrofách, při zachování kulturního dědictví či při kulturních a charitativních akcích. K dobrovolnickým službám patří také pomoc při uskutečňování rozvojových programů v rámci mezinárodních organizací a nevládních institucí. Za dobrovolnickou službu se nepovažují činnosti, které vedou k uspokojování osobních zájmů nebo jsou výdělečné. Nejsou to ani činnosti vykonávané v rámci pracovněprávního vztahu, služebního poměru nebo členského poměru.⁸ Tento zákon se ovšem zaměřuje pouze na dobrovolnictví v organizacích s akreditovaným programem podle podmínek daných tímto zákonem.

Z výše uvedených definic vyplývá, že dobrovolnictví je organizovaná, nepovinná činnost bez nároku na odměnu, která je prováděna ve prospěch druhých osob či nějakého cíle a může být chápána jako dar. Pomoc a solidarita se staly součástí dnešního života, nejen v naší společnosti, ale i ve světě.

Organizace spojených národů jako poděkování mnoha lidem, kteří věnovali a stále věnují svůj čas a síly nezištné pomoci druhým, vyhlásila rok 2001 jako Mezinárodní rok dobrovolníků. Dalším cílem OSN bylo také přispět k většímu uznání dobrovolníků a podpoření dobrovolnické činnosti jako takové.⁹

2011, s. 10.

⁶ PENNER, A. Louis. Dispositional and Organizational Influences on Sustained Volunteerism: An Interactionist Perspective. *Journal of Social Issues*, Vol. 58, No. 3, 2002, s. 447-467 [online]. [cit. 2017-04-16].

⁷ ŽÁKOVÁ, Markéta. *Všeobecná deklarace o dobrovolnictví*. [online]. Poslední aktualizace srpen 2015 [cit. 2017-04-16].

⁸ Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě) ve znění platném k 05. 06. 2014.

⁹ INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE. 2001: *Mezinárodní rok dobrovolníků* [online]. UNIC

Pro efektivní a účinnou dobrovolnickou pomoc je obvykle zapotřebí profesionální organizace a koordinace činností dobrovolníků. Na základě tohoto požadavku v nedávné době vznikl nový studijní kurz, která se nazývá Management dobrovolnictví. Kurz, který pořádá nejznámější organizace pro dobrovolníky Hestia, je zaměřen na cílovou skupinu začínajících dobrovolnických koordinátorů, díky němu dochází k seznámení s principy dobrovolnictví, metodikami i porozumění zákonu zabývajícím se dobrovolnickou službou.

Další kurzy pořádá například Asociace dobrovolnických mentoringových programů, její kurzy jsou určeny pro lidi, kteří již mají základní informace o managementu dobrovolnictví a ovládají základní dovednosti. Po úspěšném absolvování tohoto kurzu účastník může vykonat zkoušku profesní kvalifikace a po jejím úspěšném složení se stane koordinátorem dobrovolníků.

2. Rozdělení dobrovolnictví

2.1 Podle formálnosti

Dobrovolnictví lze rozdělit z různých hledisek. V publikaci „Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století“ dělí Pavol Frič s Terezou Pospíšilovou dobrovolnictví na formální a neformální. Za *neformální dobrovolnictví* je považována jakákoliv forma sousedské výpomoci, která se může týkat každého z nás v okamžiku, kdy se rozhodneme pro pomoc z vlastní vůle lidem z nejbližšího okolí (např. když nemocné sousedce dojdeme nakoupit). Je to určitý typ solidarity. Do neformálního dobrovolnictví nespadá pomoc ve vlastní rodině. *Formální dobrovolnictví* je zaštiťováno nějakou institucí či organizací. Formální dobrovolnictví může být upraveno smlouvou, není to však podmínkou.¹⁰

2.2 Podle prospěšnosti

Další rozdělení můžeme nalézt v knížce *Dobrovolníci pro kulturu*, kde jsou popsány čtyři formy dobrovolnictví. První formou jsou *veřejně prospěšné práce*. Tato forma vychází ze svobodného rozhodnutí občanů angažovat se pro jiné nebo se pokusit uskutečnit nějaké změny ve společnosti. Na tomto principu stojí základní myšlenky mnoha neziskových organizací a dobrovolnických center.¹¹

Jako druhou formu autoři uvádějí *dobrovolnictví vzájemně prospěšné*. Tato forma je realizována v rámci komunity, sdružení či spolku a činnost vede k uspokojení především cílů komunity. K takové dobrovolnické činnosti se řadí mnoho kulturních i sportovních organizací. Na rozhraní těchto dvou forem jsou například sbory dobrovolných hasičů, které pořádají akce pro svoji zábavu, například soutěže, plesy a slavnosti, a zároveň jejich aktivní složka má cíl pomáhat a zachraňovat (což je cíl veřejně prospěšný).¹²

Jako třetí formu dobrovolnictví autoři uvádějí *dobrovolnou službu*. Tato služba

¹⁰ FRIČ, Pavol a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes 2010, s.58-64.

¹¹ MÜLLEROVÁ, Magdalena, ed. *Dobrovolníci pro kulturu: dobrovolnická činnost v kulturních organizacích*. Praha: Česká kancelář programu Culture nákladem Institutu umění - Divadelního ústavu, 2011, s. 10-11.

¹² MÜLLEROVÁ, Magdalena, ed. *Dobrovolníci pro kulturu: dobrovolnická činnost v kulturních organizacích*. Praha: Česká kancelář programu Culture nákladem Institutu umění - Divadelního ústavu, 2011, s.11.

většinou probíhá několik měsíců či roků a obvykle v cizí zemi. Dobrovolník je ve formálním vztahu s vysílající organizací. První zkušenosti v České republice s touto formou dobrovolnictví jsme zaznamenaly po Sametové revoluci, kdy k nám přijelo mnoho dobrovolníků vyučovat cizí jazyky.¹³

Poslední zmiňovanou formou je dobrovolná *občanská výpomoc*, která vychází z normální reciproční pomoci jako je sousedský výpomoc, přátelská pomoc při stěhování. Lidé se v těchto situacích nepovažují za dobrovolníky a nechtějí být takto označováni.¹⁴

2.3 Podle doby trvání

Další dělení je z hlediska doby trvání, jde o tři druhy dobrovolnické činnosti, těmi jsou: příležitostná činnost (také označována jako jednorázová), pravidelná krátkodobá činnost a pravidelná dlouhodobá činnost. *Jednorázové dobrovolnictví* se týká především různých sbírek, nárazových sportovních či kulturních akcí (např. benefiční koncerty), závody a jiné. *Pravidelné činnosti*, ať už krátkodobé či dlouhodobé se často využívají při činnostech v zahraničí.¹⁵

K *dlouhodobé pravidelné činnosti* patří také například práce v nízkoprahových centrech, kam dobrovolník dochází a vede aktivity s klienty. Mezi pravidelnou krátkodobou činností se řadí především organizační zajištění a příprava koncertů, regionálních festivalů apod.¹⁶

2.4 Podle oblastí zaměření

Poslední rozdělení, které zde zmíním, je podle oblastí, ve kterých se dobrovolnictví realizuje. První oblast je *sociální a zdravotní*, v České republice je jedna z nejpočetnějších z hlediska uplatnění dobrovolníků, a to i díky neziskovému sektoru. Vzhledem k velkému zájmu dobrovolníků většina neziskových organizací disponuje profesionálním managementem, který zajišťuje přípravu dobrovolníků a školení jejich koordinátorů. V České republice patří mezi nejznámější organizace ve zdravotně-sociálním sektoru Armáda spásy, Česká katolická charita, Společnost DUHA, FOKUS

¹³ MÜLLEROVÁ, Magdalena, ed. *Dobrovolníci pro kulturu: dobrovolnická činnost v kulturních organizacích*. Praha: Česká kancelář programu Culture nákladem Institutu umění - Divadelního ústavu, 2011, s. 11-12.

¹⁴ Tamtéž, s. 12.

¹⁵ Tamtéž, s. 12.

¹⁶ Tamtéž, s. 12-13.

a jiné.¹⁷

Další oblastí je *vzdělávání a sport*. Do této oblasti spadají především programy, které zapojují dobrovolníky k vedení či spolupodílení se na mimoškolních volnočasových aktivitách dětí a mládeže, jako jsou zájmové kroužky, sportovní kluby a turistické oddíly. Do tohoto sektoru patří například Junák, Hnutí Brontosaurus, Sokol, YMCA a mnoho dalších.¹⁸

Třetí druh je *oblast kulturní*. Spolky v této oblasti se často zabývají ochranou a údržbou některé kulturní památky (hradu, zámku, divadla, kostela a podobně). Dále mohou pořádat různé umělecké akce. Spadají sem také pěvecké sbory a ochotnické divadelnické spolky.¹⁹

Čtvrtou oblast tvoří *ekologické organizace*. Ty působí v České republice i mimo ni, možná i právě proto patří mezi nejlépe organizované útvary. Ekologické organizace se zabývají ochranou životního prostředí, často však tyto problémy souvisí se státní politikou. Jejich činnost často bývá odrážena v médiích. Mezi české ekologické organizace patří Hnutí DUHA, Děti Země, Český svaz ochránců přírody. Nejznámější mezinárodní ekologickou organizací je Greenpeace.²⁰

Další velkou oblastí jsou *humanitární* aktivity organizací zabývajících se ochranou lidských práv. Tyto organizace se zajímají o lidská práva a jejich dodržování, pomáhají v krizových oblastech zasaženými přírodními katastrofami v zahraničí i u nás (například při povodňových stavech a záplavách). Mezi významné české humanitární organizace patří Člověk v tísni, ADRA, Česká katolická charita. Z těch zahraničních bychom sem mohli zařadit Amnesty International, UNICEF. V této oblasti funguje mnoho mezinárodních menších organizací, které se specializují na určitou oblast často na země třetího světa, kde vedou projekty, jako jsou nízkoprahová centra, dětské domovy, školy a další.²¹

Přestože je tato práce zaměřená na dobrovolnictví při RunCzech závodech, uvedené dělení dále vztáhnou k této akci. Podle výše zmíněného rozdělení můžeme považovat dobrovolnickou činnost RunCzechu za formální, jelikož organizace je vlastním

¹⁷ KRÁTKÁ, Karolína a Helena PERNICOVÁ. *Historie a současnost dobrovolnictví v České republice* [online]. Tišnov: Za sebevědomé Tišnovsko, o.s., 2010, s. 12. [cit. 2017-04-18].

¹⁸ Tamtéž, s. 13.

¹⁹ Tamtéž, s. 13-14.

²⁰ Tamtéž, s. 14.

²¹ Tamtéž, s. 14-15.

pořadatelem závodů a dobrovolníci se na závody přihlašují. Podle hlediska prospěšnosti má toto dobrovolnictví nejbližší k dobrovolnické vzájemně prospěšné činnosti. Dobrovolnické činnosti pro RunCzech jsou kombinací pravidelných a jednorázových akcí. Závody bývají jednodenní akce, ale pořádané pravidelně několikrát do roka na stejných místech. Dobrovolník se může zúčastnit několika z nich, ale také třeba jen jedné. Záleží na jeho časových dispozicích a zájmu, který se může měnit. Během roku se nekonají žádné pravidelné schůzky členů komunity, jako je tomu například u dobrovolných hasičů. Začlenění dobrovolnictví podle zaměření v případě RunCzechu nejvíce zasahuje do oblasti sportovní. Nicméně dobrovolnická činnost, která se odehrává v oblasti sportu, vyzývá širokou veřejnost k účasti. Součástí závodů jsou i kulturní doprovodné programy, na kterých se dobrovolníci organizačně přímo nepodílejí, ale jsou jeho součástí.

3. Dobrovolnictví ve světě

Mnoho vyspělých zemí z celého světa vysílá v rámci nadnárodních organizací a projektů dobrovolníky do oblastí, kde je jejich práce zrovna zapotřebí. A mnoho zemí, nejen rozvojových, tyto dobrovolníky přijímá. Dobrovolnictví je nedílnou součástí každé země, která je přijímající či vysílající, a v každém státě má svoji historii. V následujících řádcích se budu zabývat historií dobrovolnictví v USA a v Evropských zemích. Zemích, které mají nemalý podíl na vývoji dobrovolnické činnosti jako takové, a kde vznikly organizace spojující dobrovolníky z celého světa.

3.1 Dobrovolnictví a jeho historie v Americe

Dobrovolnictví se v USA začalo rozšiřovat již od středověku, kdy osadníci považovali za přirozené a často nezbytné si navzájem pomáhat. Tato tendence si pomáhat později napomohla vzniku různých sdružení a komunit. O několik století později se začala zakládat i dobrovolnická centra, těch vzniklo po roku 1970 více než 500.²²

K čemu jsou centra dobrá, a jaká je jejich idea, je popsáno v knize Vzorce a hodnoty dobrovolnictví, kde se mimo jiné píše: "Základním posláním dobrovolných center je propagace a podpora dobrovolnictví, realizace vlastních dobrovolnických programů, organizování seminářů a workshopů a dalších typů vzdělávání pro neziskové organizace. Centra se věnují otázkám dobrovolnického managementu, který obsahuje především metody vyhledávání, výběru, výcviku supervizí a hodnocení dobrovolníků."²³

Pro rozšíření dobrovolnické činnosti vznikla v roce 1990 nadace Points of Light Foundation, která se o rok později spojila s Národním dobrovolnickým centrem. Dnes patří mezi nejvýznamnější nevládní neziskové organizace v USA, která spolupracuje s firmami, nadacemi, vládními agenturami i neziskovými organizacemi a snaží se o co největší pozitivní dopad na společnost. Každý rok mobilizují 10 milionů lidí ke smysluplnému využití jejich času, talentu a peněz a vytváří skutečné a trvalé změny

²² TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál s.r.o., 2006: část obecná.

²³ Tamtéž, část obecná.

komunity.²⁴

Americký prezident J. F. Kennedy založil Mírové sbory (Peace Corps), které vznikly k propagaci pomoci a myšlenky světového přátelství. V dnešní době pod ně spadá více jak 7300 dobrovolníků ze 139 zemí. Dobrovolníci například pomáhají zajistit pitnou vodu tam, kde jí není dostatek, zajímají se o životní prostředí, vysazování stromů, bojují proti šíření HIV a v neposlední řadě k jejím činnostem patří vyučování dětí. Dobrovolníci se dočasně stávají součástí komunit, v nichž intenzivně pracují. V komunitách dochází k vzájemnému kulturnímu obohacování. S nabytými zkušenostmi mohou dobrovolníci nadále pracovat a rozvíjet je ve své profesní kariéře ve své rodné zemi.²⁵

3.2 Dobrovolnictví v Evropě

Vliv na vývoj dobrovolnictví a dobrovolnické činnosti v jednotlivých zemích má historie dané země, její kultura ale i politika. O. Sozanská a J. Tošner se zabývají dobrovolnictvím především v Německu a Francii. Ve své publikaci uvádí, že Německo je nejaktivnější zemí vysílající i přijímající dobrovolníky. Hlavním důvodem je velké množství charit, které se u našeho souseda nacházejí. Církevní charity jsou typickým znakem pro evropské dobrovolnictví, ale najdou se i výjimky jako je Francie. Její idea dobrovolnictví je zaměřena zejména na dobrovolnickou činnost v oblasti sportu, kultury, vzdělání a výzkumu naopak v oblasti církevní charity je její aktivita minimální. Jeden z možných důvodů je vyspělost francouzského sociálního systému, který dobře zabezpečuje lidi bez domova i jinak sociálně atypické skupiny.²⁶

Dlouholetou tradici má rovněž dobrovolnictví ve Velké Británii, tam se dobrovolnická pomoc vyskytuje zejména v odlehlejších venkovních oblastech. Především mládeži je zdůrazňován význam a nezbytnost účasti na dobrovolnických aktivitách. K šíření a propagaci dobrovolnictví se stále častěji používají moderní technologie, zejména internet, který slouží jako významný zdroj informací a který nabízí také nové možnosti a oblasti pomoci pro aktivní dobrovolníky.²⁷

Evropský portál pro mládež ve svém článku uvádí, že z průzkumu, který byl

²⁴ POUNTS OF LIGHT. *Points of Light Facts* [online]. Atlanta, USA, © 2016 [cit. 2017-04-18].

²⁵ PEACE CORPS. *Peace Corps about* [online]. Washington, DC 20526, USA, [cit. 2017-04-18].

²⁶ TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál s.r.o., 2006: část obecná.

²⁷ Tamtéž, část obecná.

proveden Eurobarometrem roku 2007 se v dnešní době dobrovolnických aktivit účastí přes 30 % Evropanů. Dále je z průzkumu patrné, že nejvyšší počet dobrovolníků do 30 let je častý v zemích, jako je Polsko, Rumunsko, Slovinsko, ale také na Slovensku, v České republice či Španělsku. Průzkum také zjistil, že na Slovensku je 70 % dobrovolníků mladších třiceti let včetně, to však může být podmíněno i faktem, že v době průzkumu bylo Slovensko jednou ze zemí s nejmladší populací. Německo, Itálie či Dánsko naopak vyšly jako země s nejmenším počtem mladých lidí.²⁸

3.3 Organizace sdružující dobrovolníky

Velkou roli v mezinárodním prostředí hraje dobrovolnictví v humanitárních programech OSN, IAVE, Greenpeace, Červený kříž, GO ECO, ONE WORLD 365, Global Volunteers a mnoho dalších i menších, avšak neméně důležitých organizací. Nadnárodní dobrovolnictví nemusí zahrnovat pouze humanitární pomoc, ale také podílení se na přípravách a průběhu sportovních událostí jako jsou například Mistrovství Evropy či Mistrovství světa v různých sportovních disciplínách nebo také na významných kulturních událostech.

Nicméně se dále budu zabývat jen těmi organizacemi, jejichž primární činnost je sdružování dobrovolníků a následně nabízení dobrovolnických aktivity s různým zaměřením, ať už humanitárním, ekologickým či jiným. Podle zaměření jednotlivých programů si každý dobrovolník může vybrat ten, který ho nejvíce zajímá. Mezi takovéto významné světové organizace patří:

- **IAVE** (International Association for Volunteer Effort = Mezinárodní asociace pro dobrovolnické úsilí), která byla založena roku 1970. Asociace byla založena za účelem propagace dobrovolnictví a jeho posílení a rozvoj dobrovolnických center, které sdružují zájemce o dobrovolnickou činnost. Společně se členy z více jak 70 zemí tvoří spojkou mezi dobrovolníky, neziskovými organizacemi a dobrovolnickými centry a společně s dalšími organizacemi významně přispívají k řešení nejnáléhavějších problémů po celém světě.²⁹
- **GoECO** je dobrovolnickou organizací, kterou založil Jonathan Gilben

²⁸ EVROPSKÝ PORTÁL PRO MLÁDEŽ. *Dobrovolnictví v Evropě*. [online]. Bruxelles, 2013, [cit. 2017-11-08].

²⁹ INTERNATIONAL ASSOCIATION FOR VOLUNTEER EFFORT. *About IAVE* [online]. Washington, DC 20005, USA, © 2016 [cit. 2017-04-16].

a Jonathan Tal v roce 2005. Organizace začala vytvářet mezinárodní dobrovolnické projekty ekologického a humanitárního zaměření. První projekt byl úspěšně realizován roku 2006 v Izraelském záchranném středisku pro mořské želvy. GoECO propaguje, organizuje a zprostředkovává dobrovolnické výjezdy. Komunikuje s dobrovolníky i s partnerskými organizacemi, kam jsou dobrovolníci vysíláni v rámci různých projektů.³⁰

- **Global Volunteers** vysílá dobrovolníky z celého světa již od roku 1984. Organizace nabízí dobrovolnické krátkodobé i dlouhodobé programy, které jsou humanitárně zaměřeny. Od roku 2008 navázali spolupráci s UNICEF (Mezinárodní dětský fond neodkladné pomoci). Organizace zapojila více než 33 000 dobrovolníků z celého světa do programů ve 34 státech na 6-ti kontinentech.³¹
- **ONE WORLD 365** je organizace, která nabízí smysluplné cestování po celém světě. Zaměřuje se na dobrovolnické programy, jazykové a pracovní příležitosti v zahraničí. Od roku 2007 prostřednictvím webových stránek zveřejňují příležitosti pro dobrovolníky, zároveň za pomoci článků sdílí jejich zkušenosti s různými typy a radami pro další zájemce. ONE WORLD 365 zároveň pomáhá se dobrovolníkům s vyřízením potřebných dokumentů, které jsou nezbytné pro výjezd, a zprostředkovává spolupráci s menšími neziskovými organizacemi.³²

³⁰ GO ECO. *Go ECO: Our story* [online]. Go ECO, © 2016 [cit. 2017-04-16].

³¹ GLOBAL VOLUNTEERS. *Global Volunteers: About us* [online]. St. Paul, MN 55117-1629, USA, © 2002 [cit. 2017-04-16].

³² ONE WORLD 365 MEANINGFUL TRAVEL. *About One World 365* [online]. One World 365, UK, © 2007 – 2017 [cit. 2017-10-16].

4. Dobrovolnictví u nás

4.1 Historie

V dokumentu „Historie a současnost dobrovolnictví v České republice“ Karolína Krátká a Helena Pernicová zmiňují, že historie dobrovolnictví v ČR sahá až do doby raného středověku, kde počátky solidarity a pomoci byly spjaty s církevními spolky, jejichž posláním bylo poskytování duchovní útěchy i charitativní práce v sociální oblasti (například v nemocnicích nebo útulcích, které byly zřizovány převážně kláštery). Zesvětštění charitativní pomoci proběhlo zejména v období po husitských válkách, kdy role a postavení církve byla velmi oslabena. Navíc během vlády Josefa II. proběhla konfiskace církevního majetku. Tímto státním zásahem organizovaná dobročinnost doposud spadající pod církev byla přesunuta převážně do světské sféry, a to mělo za následek vznikání a rozvíjení světských charit a spolků.³³

Veliký pokrok proběhl v 30. letech 19. století, které se označuje za období národního obrození, během kterého vzniklo mnoho spolků, a rozvíjely se také organizované vlastenecké aktivity. Spolky podporovaly umění, vzdělání, vědu, dále byly zaměřeny sportovním směrem, vznikaly spolky turistické a spolky dobrovolných hasičů. Cílem bylo povznést české národní vědomí a být členem některého ze spolků bylo bráno jako čest. Počet spolků rostl velmi rychle. Důkazem je fakt, že v 90. letech 19. století bylo napočítáno přes 10 000 různých spolků.³⁴

Stav a vývoj dobrovolnictví u nás je možné vystihnout takto: "Dobrovolnictví má v českých zemích bohatou tradici. Jeho kořeny sahají do období národního obrození a následně do doby prvního československého státu po roce 1918, kdy dobrovolné spolky významně ovlivnily jeho kulturní úroveň. V současnosti jsou dobrovolníci nejvíce zapojeni do ochrany životního prostředí, humanitárních a lidsko-právních aktivit, dále dobrovolnictví zdravotního a sociálního či činností v oblastech kultury, sportu, vzdělávání a práce s dětmi a mládeží."³⁵

³³ KRÁTKÁ, Karolína a Helena PERNICOVÁ. *Historie a současnost dobrovolnictví v České republice* [online]. Tišnov: © Za sebevědomé Tišnovsko, o.s., listopad 2010, str. 4, Tišnov [cit. 2017-04-18].

³⁴ Tamtéž, str. 5-8, [cit. 2017-04-18].

³⁵ ODBOR EUPO V KONZULTACI S ORS A S MŠMT. *Dobrovolnictví v České republice*. In: McCann Digital a Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2012 [cit. 2017-04-18].

Tento stručný historický nástin vývoje dobrovolnictví doplním ještě o poznatky z knihy od P. Friče a T. Pospíšilové a z dokumentu od Karolíny Krátké a Heleny Pernicové. Tyto publikace ukazují proměnu dobrovolnictví u nás v době druhé světové války a v období socialismu. Spolková a dobrovolnická činnost byla násilně přerušena německou okupací a následně komunistickým režimem. Některé spolky byly sdruženy v tzv. Národní frontě, ostatní (zejména církevní a charitativní) byly zakázány a majetek spolků byl zabaven státem. Dobrovolnictví bylo organizovaně přesměrováno k budování socialistického státu formou různých brigád. Tento přístup však změnil dobrovolnictví, z kterého se stalo altruistické chování z donucení. V této době vznikaly také nezákonné podomní spolky, jejichž členové byli v případě odhalení režimem trestáni. Lidé ovšem chtěli využít svých dovedností a znalostí, chtěli být prospěšní druhým a chtěli se sdružovat podle svých zájmů, hodnot a chtěli si organizaci svých aktivit řídit sami. A tak postupně docházelo k rozvoji neziskového sektoru a zakládání nových či k obnově minulým režimem zakázaných spolků jako Sokol, Skauti nebo YMCA. K velkému uvolnění a obnově dřívější spolkové a dobrovolnické činnosti došlo po listopadu roku 1989. Spolky kulturního, sportovního, mládežnického, charitativního, zdravotnického a sociálního charakteru se rychle vzpamatovaly a jejich činnost pokračuje doposud. Pro zajímavost zmíním jednu dobrovolnickou organizaci, jejíž činnost nikdy nebyla přerušena, a to je Český červený kříž.^{36 37}

4.2 Český červený kříž

Historie mezinárodního hnutí Červeného kříže sahá do 2. poloviny 19. století, kdy vznikl jako reakce na velký počet umírajících vojáků, kteří utrpěli zranění během dobytelských válek a o které se nikdo nestaral. Myšlenka přišla od švýcarského obchodníka Henriho Dunanta, který v té době cestoval s Napoleonem III. H. Dunant napsal knihu s názvem *Vzpomínka na Solferino*, kde popisuje situaci a zároveň navrhuje uzavření mezinárodní dohody pro ochranu a pomoc raněným. Kniha vyvolala v Evropě rozruch a roku 1863 vzniká Stálý mezinárodní výbor pro pomoc raněným a jako znak byl přijat červený kříž, podle kterého nese název samotná organizace.³⁸

³⁶ KRÁTKÁ, Karolína a Helena PERNICOVÁ. *Historie a současnost dobrovolnictví v České republice* [online]. Tišnov: © Za sebevědomé Tišnovsko, o.s., listopad 2010, str. 7, Tišnov [cit. 2017-04-18].

³⁷ FRÍČ, Pavol a Tereza POSPÍŠILOVÁ.: *Vzorci a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes 2010, str. 34-36. [online]. [cit. 2015-4-4].

³⁸ KURANDA, Michal. Červený kříž, oblastní spolek Most. *Historie Červeného kříže* [online]. Most: © Český červený kříž, oblastní spolek Most [cit. 2017-11-12].

V českých zemích byly stanovy přijaty v září roku 1868 a 1. února 1919 byl založen Československý červený kříž (ČSČK), jehož předsedkyní se stala Alice Masaryková, dcera tehdejšího prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka. V tomto období ČSČK nahrazoval státní správu v sociální a zdravotní oblasti. Po německé okupaci byl sice v Čechách rozpuštěn, ale stále fungoval při exilové vládě v Londýně. Po Hitlerově pádu a skončení 2. světové války byla jeho činnost v zemi znovu obnovena. V roce 1948 byl ČSČK začleněn do Národní fronty, i přesto však odváděl v rámci možností svoji práci. Po sametové revoluci 1989 byla jeho činnost opět plně obnovena a od roku 1993 v Čechách dále funguje pod názvem Český červený kříž (ČČK). Od roku 2001, kdy vešel v platnost zákon o krizovém řízení, zákon o integrovaném záchranném systému a zákon o hasičském záchranném sboru, byl Český červený kříž zařazen až do druhé řady záchranných a pomáhajících organizací. Do prvního sledu spadají zdravotníci, hasiči a policisté z povolání. Dobrovolníci z řad ČČK tak převážně zasahují a pomáhají během krizových situací, kdy je o jejich pomoc výslovně požádáno.^{39 40}

4.3 Dobrovolnické centrum HESTIA

Po vzniku samostatné České republiky se dobrovolnictví nadále rozvíjelo a stále se rozvíjí i díky podpoře našich i zahraničních nadací. Důležitým momentem byl vznik Národního dobrovolnického centra HESTIA, jehož zakladateli jsou Jiří Tošner a Olga Sozanská. Ti také vytvořili časovou osu s několika mezníky, které znázorňují vývoj dobrovolnictví u nás. Počátky centra HESTIA sahají do roku 1993, kdy vzniká jako nadace za účelem rehabilitace občanské společnosti a propagace dobrovolnictví. O dva roky později vzniká v rámci této organizace dobrovolnický program „Pět P“, který je určený pro děti a mládež od 6 do 15 let. Pět P z názvu programu znamená pět oblastí, kterými jsou: Pomoc, Přátelství, Podpora, Péče a Prevence. Dále realizuje i program, který se zaměřuje na jedince ve složité životní situaci, pro které je začleňování do společnosti nebo získávání běžných sociálních kontaktů obtížnější, například kvůli zdravotnímu, sociálnímu či jinému znevýhodnění.^{41 42}

Roku 1998 mění HESTIA právní formu, z nadace se stává občanské sdružení.

³⁹ KURANDA, Michal. Červený kříž, oblastní spolek Most. *Historie Červeného kříže* [online]. Most: © Český červený kříž, oblastní spolek Most [cit. 2017-11-14].

⁴⁰ ČESKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ. *Historie přípravy ČČK na katastrofy* [online]. Praha: © Český červený kříž, 1999-2017 [cit. 2017-11-14].

⁴¹ HESTIA. *Program pět P* [online]. Praha: Hestia [cit. 2017-04-20].

⁴² DOBROVOLNÍK.CZ. *Začátky dobrovolnictví v ČR* [online]. Praha: Freely [cit. 2017-05-20].

O rok později sdružení začíná s programem „Dobrovolníci v nemocnicích“, který je spuštěn v pražské Fakultní nemocnici Motol a postupem času se rozšiřuje i do jiných nemocnic. Ve stejném roce proběhlo rovněž první udělení ceny „Křesadla“. Tato cena se uděluje „obyčejným“ lidem, kteří dělají „neobyčejné“ věci. Roku 2001 vzniká v České republice Asociace Pět P, kterou zastřešuje mezinárodní organizace Big Brothers, Big Sisters International a Asociace Pět P v ČR se stává jejím oficiálním členem. Vzniká také nejdříve internetová platforma Dobrovolník.cz a později online databáze dobrovolnických příležitostí. Roku 2004 je zahájen nový dobrovolnický program, který je zaměřen na seniory a péči o ně, s cílem zachovat jim důstojný život. Následující rok HESTIA založila Metodické a vzdělávací centrum, které se zabývá vzdělávacími projekty a supervizemi zejména v sociální a zdravotnické oblasti. Roku 2006 se začíná ve středních Čechách realizovat projekt, který je zaměřen na řízení dobrovolnictví v zařízeních se sociálními službami. Od roku 2016 získává HESTIA právní formu ústavu, který má tři základní organizační články: Národní dobrovolnické centrum, Mentoringové dobrovolnické programy a Metodické a vzdělávací centrum.⁴³

⁴³ HESTIA. *About us* [online]. Praha: Hestia, [cit. 2017-04-20].

5. Pojem dobrovolník

A kdo je tedy dobrovolník? Podle Salesiánského střediska mládeže v Praze v Kobylisích je dobrovolník kterýkoli duchem mladý člověk, který zkvalitňuje svoji činností a aktivitou nabídku služeb. To vše dělá ve svém volném čase a bez nároku na finanční odměnu. Pro klienty může být rovněž vzorem i přirozenou autoritou.⁴⁴

Jiná definice zveřejněná na novaskolaops.cz říká, že: „dobrovolník je ten, kdo se vědomě a svobodně rozhodne věnovat část svého času, energie a schopností ve prospěch druhých a tuto činnost vykonává bezplatně“.⁴⁵

Na oficiálních stránkách RunCzechu je popsán dobrovolník jako člověk, který má vyvinutý cit pro potřeby okolí a věří tomu, že sám je schopen změnit určité věci. K dobrovolnické činnosti se rozhodl z morálních důvodů a je ochoten dodržovat dobrovolnické desatero a věnovat část svého volného času a energie pro jiné.⁴⁶

Zákon č.198/2002 definuje dobrovolníka jako fyzickou osobu, která je při výkonu dobrovolnické služby na území ČR starší 15 let, při výkonu v zahraničí starší 18 let, a která se rozhodla svobodně poskytovat dobrovolnickou službu bez nároku na odměnu. K tomuto rozhodnutí osoba došla na základě vlastních znalostí, dovedností a vlastností.⁴⁷

Na základě vlastních zkušeností mohu poznamenat, že lidé, kteří se věnují dobrovolnictví, nejsou nijak věkově vymezení. Na Halovém mistrovství Evropy v atletice, které proběhlo roku 2015, kde jsem se účastnila jako dobrovolník, působili jako dobrovolníci studenti, důchodci i pracující, ženy i muži, různých věkových kategorií i národností. Co mě však překvapilo, byl fakt, že dobrovolníci nebyli jen z Prahy, ale z různých „koutů“ republiky i okolních zemí. Zhruba polovina lidí, kteří se této akce v rámci dobrovolnické činnosti účastnili, byli studenti, druhou část tvořili senioři či pracující lidé, kteří si vzali dovolenou pro to, aby mohli být součástí této události.

⁴⁴ SELESIÁNI DONA BOSKA. *Kdo je dobrovolník?* [online]. Praha: VIZUS, © 2017 [cit. 2017-04-20].

⁴⁵ NOVÁ ŠKOLA, O.P.S.. *Kdo je dobrovolník* [online]. Praha: Nová škola, o.p.s., © 2013 [cit. 2017-04-20].

⁴⁶ RUNCZECH. *Dobrovolníci* [online]. Praha: Prague International Marathon – Maraton Praha, © 2017 [cit. 2017-04-20].

⁴⁷ Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě) ve znění platném k 05. 06. 2014.

6. RunCzech

Jak RunCzech vnímá pojem dobrovolníka jsem popisovala výše. Nyní se zaměřím na bližší představení značky RunCzech.

RunCzech je známý od roku 2012 jako značka seriálu běžeckých závodů, které jsou v České republice po celý rok organizovány společností pod názvem Pražský mezinárodní maraton (PIM). RunCzech nabízí široké veřejnosti řadu běžeckých akcí a dalších doprovodných událostí, kterých se může zúčastnit každý. Obrovskou popularitu a až „masovou“ účast si závody RunCzechu získaly jednak díky rozmanité nabídce běžeckých úrovní, a také díky tomu, že závody se konají na mnoha místech v celé České republice. Součástí této série závodů jsou například závody: Sportisimo ½ Maraton Praha, Volkswagen Maraton Praha, Mattoni ½ Maraton Karlovy Vary, Mattoni ½ Maraton České Budějovice, Mattoni ½ Maraton Olomouc, Mattoni ½ Maraton Ústí nad Labem a Birell Grand Prix Praha. RunCzech také funguje jako běžecká liga, ve které běžci dostávají body podle daných kritérií a klasifikace IAAF (Mezinárodní asociace atletických federací).⁴⁸

6.1 Prague International Marathon (Pražský mezinárodní maraton)

Jeho „stopy“ vedou až do roku 1994, kdy se dva italské kamarádi, manažer Carlo Capalbo a olympijský vítěz v maratonu Gelindo Bordin, sešli v Praze u piva. Během večera je napadla myšlenka, uspořádat v Praze maratonský závod, stejným způsobem jako se pořádá například v New Yorku. Ještě tentýž večer zavolali Emilu Zátopkovi (čtyřnásobnému olympijskému vítězi ve vytrvalostním běhu) a o rok později již ze startu prvního pražského maratonu vybíhá na trasu pražskými ulicemi 958 sportovních nadšenců a doprovodných akcí se zúčastní nad 15 000 lidí.^{49 50}

Postupem času k maratonu přibývají další závody, roku 1996 závod Zlatá desítka pro elitní běžce, která se později přejmenovala na Grand Prix a roku 2003 se otevřela i veřejnosti. Roku 1997 se série závodů rozšířila štafetu Juniorského maratonu, a počet účastníků se zdvojnásobí. Od roku 1999 jsou závody rozšířeny o běh půlmaratonu,

⁴⁸ RUNCZECH. *Běhejte, soutěžte a poznejte Českou republiku jinak* [online]. Praha: Prague International Marathon – Maraton Praha, © 2017 [cit. 2017-11-27].

⁴⁹ RUNCZECH. *Historie PIM* [online]. Praha: Prague International Marathon – Maraton Praha, © 2017 [cit. 2017-11-27].

⁵⁰ VČELIŠ, Michal. *Začalo to u piva. Jak Capalbo stvořil v Praze maraton* [online]. Praha: MAFRA, a.s., © 1999-2017, 3.11.2010 [cit. 2017-11-27].

jehož počet účastníků převýšil roku 2006 počet účastníků na maratonské trati a zároveň je otevřen nový doprovodný program Marathon Music Festival.⁵¹

Následně se začínaly konat závody i mimo Prahu. Prvním takovým závodem se stala v roce 2010 půlmaraton v Olomouci, o rok později přibýly závody v Ústí nad Labem. Roku 2012 vznikla značka RunCzech, pod kterou spadají všechny výše zmiňované závody včetně půlmaratonu, který se nově koná i na jihu Čech v Českých Budějovicích. Pod nálepkou RunCzech se také roku 2013 zařazuje i Mattoni ½ Maraton Karlovy Vary.⁵²

6.2 Ocenění RunCzech závodů zlatou známkou IAAF

Pražský mezinárodní maraton se stal pořadatelem prestižních závodů, který byly oceněny známkou IAAF, nejprestižnějším oceněním pro silniční běhy. Úplně první ocenění v rámci PIM závodů je stříbrná známka IAAF, kterou získal v rámci Grand Prix závodu Běh pro muže na 10 km roku 2008. O rok později získává zlatou známku pražský půlmaraton, následující rok i maraton. V roce 2014 je oceněn i závod Birell Grand Prix Praha, tímto oceněním je uzavřena sbírka zlatých známek pro Pražské závody. Následující rok je známka přidělena také půlmaratonům v Olomouci a Ústí nad Labem.⁵³

Aby mohla být závodu udělena zlatá známka s názvem Gold Label, musí závod splňovat několik kritérií. Mezi hlavní požadavky patří mimo jiné „rostoucí počet účastníků; kvalita trati, atmosféra, trať změřená a certifikovaná oficiálním komisařem IAAF; trať musí být uzavřená pro dopravu; musí mít minimálně 12 dopingových kontrol; televizní přenos se musí uskutečnit nejméně do pěti různých zemí včetně přímého přenosu lokální TV; musí být potvrzena účast pěti mužů s výkonem pod 2:10:30 a pěti žen pod 2:28 hod.“^{54 55}

K tomu, aby mohly závody bez problému fungovat v takovém velkém měřítku na špičkové úrovni, je zapotřebí mnoha dobrovolníků. V roce 2017 se na organizaci

⁵¹ RUNCZECH. *Historie PIM* [online]. Praha:Prague International Marathon – Maraton Praha, © 2017 [cit. 2017-11-27].

⁵² Tamtéž, [cit. 2017-11-27].

⁵³ Tamtéž, [cit. 2017-11-27].

⁵⁴ GRIM, Filip. *Dřív slychal: Carlo, jsi blázen. Dnes je „jeho“ Pražský maraton oceněn zlatem* [online]. Praha: MAFRA, a.s., © 1999-2017, 21.10.2010 [cit. 2017-12-01].

⁵⁵ RUNCZECH. *Známky IAAF* [online]. Praha:Prague International Marathon – Maraton Praha, © 2017 [cit. 2017-11-27].

RunCzech závodů podílelo 5736 dobrovolníků z devíti zemí, kteří byli na různých místech trati a vykonávali různé činnosti.⁵⁶

⁵⁶ RUNCZECH. *Dobrovolníci* [online]. Praha:Prague International Marathon – Maraton Praha, © 2017 [cit. 2017-12-05].

7. Motivace

Slovo motivace má svůj původ v latině, konkrétně pochází ze slovesa *movere* neboli hýbat se. Otázka motivace se tedy zabývá tím, co vede člověka k tomu, že se chová tak, jak se chová, co jím „hýbe“, co je ten daný motiv čili pohnutka.^{57 58}

Milan Nakonečný definuje motivaci jako „proces, který determinuje zaměření, intenzitu a trvání chování“⁵⁹, dále říká, že výchozím stavem pro motivaci je potřeba. Ta je chápána jako stav nedostatku nebo nadbytku, který se snaží jedinec změnit.⁶⁰

Alena Plháková motivaci definuje jako „souhrn všech intrapsychických dynamických sil neboli motivů, které zpravidla aktivizují a organizují chování i prožívání s cílem změnit existující neuspokojivou situaci nebo dosáhnout něčeho pozitivního“.⁶¹ Každý člověk má obvykle více potřeb najednou, a to kterou potřebu uspokojí dříve a kterou odloží na později, je určováno jejich silou a intenzitou.⁶²

7.1 Potřeby

V knize *Psychologické otázky motivace ve škole* je potřeba představena jako dispoziční motivační činitel, který může být vrozený i získaný. Projev potřeby je vnímán stejně jako u M. Nakonečného jako pocit nedostatku nebo přebytku, který se snažíme uspokojit. Potřeby člověka nejsou izolované, ale existují ve vzájemných složitých vztazích, mezi kterými platí určitá hierarchie, která není u každého jedince stejná. Pro uspokojování potřeb platí obecné zákonitosti, které máme všichni stejné. Nejprve zajišťujeme potřeby nutné k přežití a až později individuální zvláštnosti, které člověk řeší až po uspokojení základních potřeb.⁶³

Potřeby tedy můžeme rozdělit na dva základní druhy, které vycházejí z podstaty člověka, jako bytosti biologické i společenské. První druh potřeb je známý pod názvem *primární potřeby*, jsou to potřeby fyziologické a máme je společně s ostatními živočichy (patří sem např.: potrava, teplo, sexuální potřeby, vyhýbání se bolesti, spánek

⁵⁷ PLHÁKOVÁ, Alena. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2004, str. 319..

⁵⁸ NAKONEČNÝ, Milan. *Obecná psychologie (Sylabus přednášek)*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2006, str. 84.

⁵⁹ Tamtéž, str. 84.

⁶⁰ Tamtéž, str.84.

⁶¹ PLHÁKOVÁ, Alena. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2004, str. 319.

⁶² Tamtéž, str. 319.

⁶³ Tamtéž, str. 17.

aj). Druhý druh potřeb je označován jako *sociogenní*. Tyto potřeby vychází z bytí jedince jako sociální bytosti a jsou označovány také jako potřeby *sekundární, psychogenní* či *psychologické* (např.: potřeba bezpečí, potřeba sociálního kontaktu s druhými lidmi, poznávání nových lidí, potřeba opory, potřeba sebeuplatnění, potřeba prožívání a poznávání aj.). Pro tento druh potřeb je typické, že nejsou pravidelné a cyklické (jako např. potřeba jídla v primární skupině), ale jsou společensky podmíněné, závisí na dané situaci, ve které se jedinec nachází, a podléhají vlivům učení.
64 65 66

Odráž tohoto základní rozdělení můžeme vidět v teorii hierarchie potřeb od Abrahama Harolda Maslowa, kterou popsal ve své knize *Motivation and personality* (Motivace a osobnost). A. H. Maslow byl americký psycholog a zároveň jeden ze zakladatelů humanistické psychologie, který kladl důraz na lidskou přirozenost a její pozitivní aspekty jako je altruismus, láska a potenciál k osobnímu rozvoji.^{67 68}

7.2 Motivace dobrovolníků

Důvody, proč se člověk stane dobrovolníkem, jsou různé a většinou se v nich odráží osobnost a hodnotový žebříček každého jedince. U někoho to může být potřeba být užitečný, dělat něco smysluplného, někdo jiný za dobrovolnickou činností může vidět osobní obohacení, ve smyslu získání zkušeností, nových kontaktů apod. Dalším z motivů může být náboženské či spirituální přesvědčení, takoví lidé jsou často členy dobrovolnických organizací spojených s jejich vírou. Někdy se však také můžeme setkat i s tzv. nebezpečnou motivací. V takových případech dobrovolník nadělá více škody než užitku sobě, reprezentující organizaci nebo jiným osobám. Motivem takového dobrovolníka může být například touha ovládnout druhé, kompenzace vlastních nedostatků dobrovolnou službou, nadměrný pocit méněcennosti a jiné. Pokud jde o dobrovolníka v sociální sféře, tak je negativně vnímán i například nadměrný soucit vůči pacientům či klientům. Motivace k dobrovolnické činnosti jako taková se nejvíce

⁶⁴ Tamtéž, str. 18.

⁶⁵ SIGMUND, Martin, KVITOVÁ, Jana a Michal ŠAFÁŘ. *Vybrané kapitoly z manažerské psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014, kapitola 4.

⁶⁶ NAKONEČNÝ, Milan. *Obecná psychologie (Sylabus přednášek)*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2006, str. 85.

⁶⁷ MAHDALOVÁ, Tereza. *Abraham Maslow a teorie seberealizace* [online]. Praha: © 2016 O psychologii.cz, 2.1.2015 [cit. 2017-12-16]. .

⁶⁸ PLHÁKOVÁ, Alena. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2004, str. 368-369.

zkoumá z psychologického a sociologického hlediska. Každý přístup vychází ze svých specifických předpokladů.^{69 70 71}

7.2.1 Psychologický přístup

Psychologický přístup vychází z konceptu „prosociální osobnosti“, která je k dobrovolnické službě předurčena svým specifickým souborem hodnot, potřeb a vlastnostmi osobnosti a altruistickou motivací. Tato motivace odlišuje dobrovolníka od ostatních lidí, kteří stejnou činnost dělají za peníze. Je však přijímáno, že motivace je kombinací vlastního přesvědčení a altruismu, s kterým je úzce spojená solidarita, soucit s druhými a empatie. Právě díky tomuto sociálnímu cítění je altruistická motivace často označována jako emocionální. Tato motivace je ovšem zpochybňována argumentem, že benefity, které dobrovolnickou činností člověk získává, jako jsou kvalifikace, respekt, seznámení se s lidmi či dobrý pocit z odvedené práce, je ve své podstatě zisk, tudíž dobrovolnická práce není nezištná. Například ekonom James Andreoni tvrdí, že altruističtí dobrovolníci nejsou motivováni „prosociální“ motivací, nýbrž „hřejivým pocitem“ z činnosti, kterou označuje za egoistickou. Zisk z činnosti může být vědomý či nevědomý a může tak ovlivňovat míru motivace.^{72 73}

7.2.1.1 Altruismus

Altruismus neboli prosociální chování Rita L. Atkinson definuje jako „chování cílené na pomoc druhým, ačkoli není spojeno s žádnou odměnou.“⁷⁴ Milan Nakonečný říká, že znakem altruismu nemusí být „obět“ či zřeknutí se vlastního dobra pro dobro jiných či prospěch skupiny. Otázkám altruismu, altruistickému chování a co k němu vede, se věnovala celá řada výzkumů. Jedna skupina vědců tvrdí, že altruismus není zcela bez odměny, nýbrž odměnou může být i uznání sociálního okolí a dobrý pocit ze sebe sama, tudíž dochází k vzájemnému obohacení, to se nazývá *teorie sociální směny*.^{75 76}

⁶⁹ KRÁTKÁ, Karolína a Helena PERNICOVÁ. *Historie a současnost dobrovolnictví v České republice* [online]. Tišnov: © Za sebevědomé Tišnovsko, o.s., 2010. [cit. 2017-12-16].

⁷⁰ MLČÁK, Zdeněk. *Psychologické aspekty pomáhání 2016*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2016, str. 73..

⁷¹ FRIČ, Pavol a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha, 2010, str. 83, [online]. [cit. 2017-12-26].

⁷² FRIČ, Pavol a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha, 2010, str. 83, [online]. [cit. 2017-12-26].

⁷³ MLČÁK, Zdeněk. *Psychologické aspekty pomáhání 2016*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2016, str. 72.

⁷⁴ AKTINSON, L. Rita. *Psychologie*. Praha: Portál, 2003, str. 645.

⁷⁵ Tamtéž, str. 645.

Jiná teorie staví na předpokladu *empatie*. Zde může být motivem získání odměny v podobě příjemného pocitu nebo své emoce zaměříme a dáváme do souladu s jinou osobou. Příkladem tohoto případu může být, že když je náš kamarád smutný, dělá nás to smutnými též. Když mu spravíme náladu, budeme mít také lepší náladu. Motivem zde může být rozveselení kamaráda, ale také zbavení sebe sama nepříjemného pocitu.⁷⁷

Další teorie říká, že altruistické chování napomáhá sociálním normám, vzniká tak *reciproční altruismus* (*egoistický altruismus*). Ten je veden vztahem „jednou já tobě, podruhé ty mně“. Tato forma altruismu byla již v pravěku, kdy si lidé dělili kořist. Lovec A byl úspěšný, lovec B ne, kořist si rozdělili. A když tomu jindy bylo naopak, rozdělili si kořist lovec B. Existují však případy, kdy víme, že tuto normu není možné dodržet. Například, když jsou lidé nějakým způsobem hendikepovaní. Proto bychom se měli řídit normou sociální zodpovědnosti a pomáhat potřebným bez očekávání, že nám to někdy bude oplaceno.^{78 79}

Různé experimenty dokázaly, že člověk více altruisticky pomáhá má-li pocit viny a toto chování jeho „negativní“ pocity redukuje. Také, že člověk je více ochoten pomoci, když je v dobrém rozpoložení. Biologové, sociobiologové a etologové zmiňují, že pomáhání, spolupráce a sdílení má genetický podklad. Další poznatek z výzkumu byl, že věřící lidé se více účastní dobrovolnických aktivit. Monika Nová ve svém příspěvku v dokumentu *Psychologické aspekty pomáhání 2016* zmiňuje křesťanský altruismus, který má své kořeny v Bibli a v desateru. Například apel na to, abychom činili jiným to, co bychom chtěli, aby činili oni nám či láska k bližnímu svému. Pro dobrovolníky, kteří jsou věřící, toto může být silným motivem.^{80 81}

7.2.2 Sociologický přístup

Tento přístup předpokládá, že motivace je podmíněna sociálně a nezáleží na tom, jací lidé jsou, ale záleží na jejich aktuální sociální situaci. Také se snaží objasnit,

⁷⁶ NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009, str. 221..

⁷⁷ AKTINSON, L. Rita. *Psychologie*. Praha: Portál, 2003, str. 645. ISBN 80-7178-640-3.

⁷⁸ NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009, str. 223..

⁷⁹ AKTINSON, L. Rita. *Psychologie*. Praha: Portál, 2003, str. 645.

⁸⁰ Tamtéž, str. 645.

⁸¹ MLČÁK, Zdeněk. *Psychologické aspekty pomáhání 2016*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2016, str. 72-73.

proč lidé dobrovolně pracují, proč se stávají dobrovolníky a zůstávají u dobrovolnické činnosti. Reed a Selbee dospěli k názoru, že existuje soubor norem, kterým se dobrovolníci řídí, a že jich není málo. Jedním z prvků je, že dobrovolníci pocítují zodpovědnost za společné dobro a angažování se při jeho dosažení. Zde může vyvstat otázka, zda jde ještě o dobrovolnickou podstatu dobrovolnosti, když se jedná o normativní motivaci. Na to odpovídá Pavol Frič ve své knize, kde píše: „Normativně motivovaní dobrovolníci berou svoje angažmá jako vlastní misi konání dobra, protože se ztotožnili s určitou ideologií budování lepší budoucnosti, s prototypem dobrého člověka nebo s ideálem ctnostného občana platným v dané kultuře či společnosti.“⁸² V sociálním přístupu však hraje největší roli motivace komunita, zařazení se do ní a její společnosti a možnost trávit čas s přáteli. Jsou zde velmi důležité vazby a vztahy mezi členy. Pokud se jedná o stálou komunitu s pravidelnou činností, hraje dobrovolnictví roli volnočasové aktivity přinášející radost.⁸³

7.2.3 Klasifikace motivů dobrovolníků podle kategorií funkcí z VFI

VFI (Volunteer Function Inventory) neboli Inventář funkce dobrovolníka je psychologický koncept, který zkoumá motivační struktury dobrovolníka. O jeho odbornou podobu se zasloužili především Gil Clary, Mark Snyder a jejich spolupracovníci, kteří v rámci své studie roku 1998 zkoumali faktory ovlivňující chování dobrovolníků a motivaci k dobrovolnictví. Gil Clary a Mark Snyder se zabývali mnoha studii v kvalitativním i kvantitativním rozměru. Výsledkem VFI je šest nejčastějších kategorií (funkcí), které byly uváděny jako nejčastější důvody k dobrovolnické činnosti a tipy, které mohou potenciální dobrovolníky podpořit k tomu, aby se zapojili do dobrovolnické činnosti.^{84 85}

Nejčastěji uváděnou funkcí (kategorií) byly *hodnoty*. Do této kategorie spadá například altruismus, humanitární zájem o druhé či zájem dělat něco smysluplného. Právě tuto odpověď uváděli dotazovaní dobrovolníci nejčastěji, a to bez ohledu na věk či pohlaví dotazovaných. Motivací je vyjádřit či realizovat důležité hodnoty, s kterými se jedinec ztotožňuje. Jako častá rada pro dobrovolnické organizace k udržení aktivity

⁸² FRIČ, Pavol a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha, 2010, str. 86, [online]. [cit. 2017-12-26].

⁸³ Tamtéž, str. 85-87. [cit. 2017-12-26].

⁸⁴ MLČÁK, Zdeněk. *Psychologické aspekty pomáhání 2016*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2016, str. 71.

⁸⁵ MALEY, Mary, LAUREN Dennis and John ECKENRODE. *Volunteer motivation* [online]. New York: Cornell University, 2015. [cit. 2017-12-19].

dobrovolníků je uváděno shromažďování a sdílení pozitivních výsledků z činnosti z minulých let, díky kterým současní dobrovolníci uvidí, že to, co dělají, má smysl.⁸⁶

Další často zmiňovanou funkcí, zejména pro dospělé mladšího věku, je *porozumění*. Zde je pro dobrovolníky velikou motivací naučit se a vyzkoušet si něco nového, neobvyklého a zlepšit se v dosavadních znalostech, dovednostech a zkušenostech. Mnoho dobrovolníků, pro které je významná kategorie porozumění, je motivováno pocitem důležitosti pro organizaci a hledání příležitostí pro uplatnění svých znalostí. Tento druh motivace není nejúspěšnější pro udržení jedince v dlouhodobé dobrovolnické činnosti.⁸⁷

Třetí funkcí je funkce *sociální*, která byla zastoupena především dospělými ve středním a starším věku, pro které je důležité vytvářet si přátelské vztahy během dobrovolnické zkušenosti a navazovat sociální kontakty. To může být podpořeno například vytvářením událostí, které jsou určené výhradně pro dobrovolníky.⁸⁸ Není tedy divu, že mnoho organizátorů dobrovolnických příležitostí (včetně RunCzechu) realizuje rovněž akce pro své dobrovolníky, kterými jsou podporovány sociální vazby mezi nimi.

Čtvrtá je funkce *kariérní*. Tento důvod je důležitý zejména pro mladé dospělé někdy i pro starší dospělé, kteří pracují na vytváření a posílení pracovních schopností. Pomocí dobrovolnické činnosti se tyto dobrovolníci učí novým dovednostem za účelem získání zkušeností pro svoji pracovní kariéru. Organizátoři mohou tyto dobrovolníky podpořit například tím, že budou sdílet konkrétní dobrovolnickou zkušenost někoho, která mu pomohla v jeho profesní kariéře. Také organizátoři mohou svým dobrovolníkům nabídnout různá cvičení zaměřená na jednotlivé dovednosti jako například umění plánovat či vést.^{89 90}

Předposlední kategorií je funkce *protektivní*. Tato odpověď se objevovala u dobrovolníků všech věkových kategorií. Jedná se o dobrovolníky, kteří přesouvají svoji pozornost z osobních problémů na dobrovolnickou činnost, čímž význam a dopad svých osobních potíží redukuje. Dobrovolnickou činností mohou zmenšovat negativní

⁸⁶ MALEY, Mary, LAUREN Dennis and John ECKENRODE. *Volunteer motivation* [online]. New York: Cornell University, 2015. [cit. 2017-12-19].

⁸⁷ Tamtéž, [cit. 2017-12-19].

⁸⁸ Tamtéž, [cit. 2017-12-19].

⁸⁹ Tamtéž, [cit. 2017-12-19].

⁹⁰ CHACÓN, Fernando a spol. *Volunteer Functions Inventory: A systematic review*. In: *Psicothema*, Vol. 29, No. 3, 2017, pp. 306-316 [online]. [cit. 2017-12-21].

pocity z osobního života nebo snižovat pocit viny, který má příčinu někde jinde.⁹¹ Na podobném principu jsou založeny i některé alternativní druhy trestů, např. trest obecně prospěšné práce (viz trestní zákoník), i když zde můžeme polemizovat o základním principu dobrovolnosti.

Poslední neméně důležitá kategorie je funkce *rozvoje osobnosti*. Zde je motivem vlastní spokojenost z osobního psychologického růstu. Dobrovolníci získávají nebo se upevňují v úctě k sobě samému a vytváří si pozitivní náladu. Podporují je příběhy o úspěšném dobrovolnictví s důrazem na dobré pocity a na to, co dobrovolníci dokázali.⁹²

Tento model klasifikace Pavol Frič a Tereza Pospíšilová uznali za velmi zajímavý pro kvantitativní výzkum vzhledem k možnosti výběru jednotlivého konceptu motivační struktury. Byl však zároveň poměrně náročný pro vlastní realizaci výzkumu. Proto zvolili tříprvkový model, kde se všechny tři kategorie prolínají, nicméně jedna je vždy dominantní. První kategorií v jejich výzkumu je *altruistická*, kde je primárním motivem prospět jiným lidem nebo dobrovolnické komunitě. Zde jsou dobrovolníci přesvědčeni o smysluplnosti dobrovolnictví a v Čechách je nejméně zastoupená. Druhá kategorie je *egoistická*, zde je hlavním motivem prospěch dobrovolníka, ale zároveň se předpokládá, že jeho práce bude přínosem i pro někoho jiného nebo pro komunitu. Tato skupina je prostřední v popularitě českých dobrovolníků, a to především ve skupině respondentů do 30 let. Poslední kategorií v tomto tříprvkovém modelu je kategorie *normativní motivace*, také nazývaná jako *občanská*. Dobrovolník se přidal k dobrovolnické činnosti na základní motivu naplňovat morální pravidla komunity a respektovat neformální pravidla chování v dané skupině. Tato kategorie je v ČR dominantní především u starších lidí. Normativní motivace se často odvíjí od principů křesťanské morálky.^{93 94}

⁹¹ 11MALEY, Mary, LAUREN Dennis and John ECKENRODE. *Volunteer motivation* [online]. New York: Cornell University, 2015. [cit. 2017-12-21].

⁹² Tamtéž, [cit. 2017-12-21].

⁹³ FRIČ, Pavol a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes 2010, str. 88, [online]. [cit. 2017-12-26].

⁹⁴ KRÁTKÁ, Karolína a Helena PERNICOVÁ. *Historie a současnost dobrovolnictví v České republice* [online]. Tišnov: Za sebevědomé Tišnovsko, o.s., 2010, str. 24-25. [cit. 2017-04-18].

8. Praktická část

8.1 Cíle výzkumu

V předchozích kapitolách jsem se věnovala motivům dobrovolnické činnosti a jejich členění. V této části se zaměřím na jejich konkrétní podobu u dobrovolníků RunCzech závodů. Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jaká je četnost vybraných motivů u dobrovolníků RunCzech závodů. Vybrané sledované motivy lze zařadit do těchto charakteristických oblastí: egoistická charakteristika pomáhání se zaměřením na kariérní oblast, dále altruistická, protektivní a sociální charakteristika pomáhání. Pomocí doplňujících otázek jsem se zaměřila také na návratnost dobrovolníků k RunCzech závodům a jejich působení na jiných sportovních i nespportovních událostech. Přestože je můj výzkum převážně kvantitativní, snažila jsem se alespoň částečně vyjádřit i kvalitativní hledisko tím, že představuji rovněž svůj pohled na dobrovolnictví, který reflektuje mé vlastní zkušenosti.

Výzkumné problémy:

- Jaké je zastoupení sociální, egoistické, protektivní a altruistické složky pomáhání u dobrovolníků na RunCzech závodech?
- Jaké je další působení RunCzech dobrovolníků?

8.2 Metoda sběru dat

Dotazník jsem sestavila podle klasifikace složek motivace od T. Pospíšilové a P. Friče. Zaměřila jsem se na (altruistickou a egoistickou složku motivace, vynechala jsem občanskou motivaci).

Ve svém výzkumu se zaměřuji také na složku sociální, protože z vlastní zkušenosti mohu říct, že hraje poměrně velikou roli především u mladých lidí. Dále jsem zjišťovala protektivní funkci motivace u dobrovolníků RunCzechu (pozn.: pojem protektivní funkce motivace je použit z výzkumu od M. Snydera).

Sběr dat proběhl pomocí online dotazníku. Zároveň je vyhodnocení dotazníkového šetření kvalitativně doplněno o informace, které jsem získala vlastní osobní zkušeností s dobrovolnictvím, dále pak pomocí rozhovorů a písemně doplněných informací od

respondentů.

8.3 Charakteristika výzkumného vzorku

Cílovou skupinou pro tento výzkum je skupina dobrovolníků RunCzech závodů, kteří o dobrovolnictví během půlmaratonů a maratonů projevili zájem a v minulých letech se některého závodů zúčastnili nebo se v následujícím ročníku plánují dobrovolnické aktivitě na závodech věnovat. Výzkumné šetření, bylo provedeno během ledna a února roku 2018. Oslovila jsem vzorek respondentů z řad dobrovolníků pomocí skupiny na sociální síti, která je určena přímo RunCzech dobrovolníkům. V oslovené skupině jsou zastoupeni lidé všech věkových kategorií, různých společenských statusů, muži i ženy. Celkový počet oslovených lidí, kteří vyplnili dotazník, jejich věk, poměr mužů a žen a bližší charakteristika souboru je uveden v podkapitole 8.5.

Dále jsem použila introspekci a retrospekci svých osobních zkušeností, které jsem získala během dobrovolnické činnosti na RunCzech závodech a které jsou shrnuté v kapitole 8.4. Pracuji také s poznatky respondentů, kteří rozšířili odpovědi dotazníkových otázek o jejich osobní zkušenosti či je sdělili osobně během závodů nebo zpětně.

8.4 Osobní zkušenost s dobrovolnictvím nejenom RunCzech závodů

O možnosti dobrovolnické činnosti se lze dozvědět různými způsoby, např. osobním kontaktem, pomocí oficiálních internetových stránek RunCzechu nebo prostřednictvím sociálních sítí.

O možnosti pracovat jako dobrovolník při organizování maratonů jsem se dozvěděla, když jsem působila jako dobrovolník na Halovém mistrovství Evropy v atletice (v březnu 2015) v Praze.

Samotný proces přihlášení na RunCzech nebyl vůbec obtížný. Stačilo vybrat si přihlášku daného závodu, na kterém jsem chtěla pomáhat. V rámci přihlášky jsem si vybrala oblast, která mě zajímala, v tomto konkrétním případě to byla práce přímo na trati. V nabídce možností byla dále oblast startu a cíle, občerstvovací stanice, informátoři, výdej čísel, úschovna zavazadel, vlajkonoš aj. Poznámka: *Při rozdělování dobrovolníků do skupin je k těmto preferencím přihlíženo. V případě, že se hlásí skupina přátel, je možné požádat o zařazení do stejné skupiny.* Po vyplnění a poslání přihlášky mi byl před závodem zaslán e-mail s pokyny, do které skupiny jsem byla zařazena, kdo

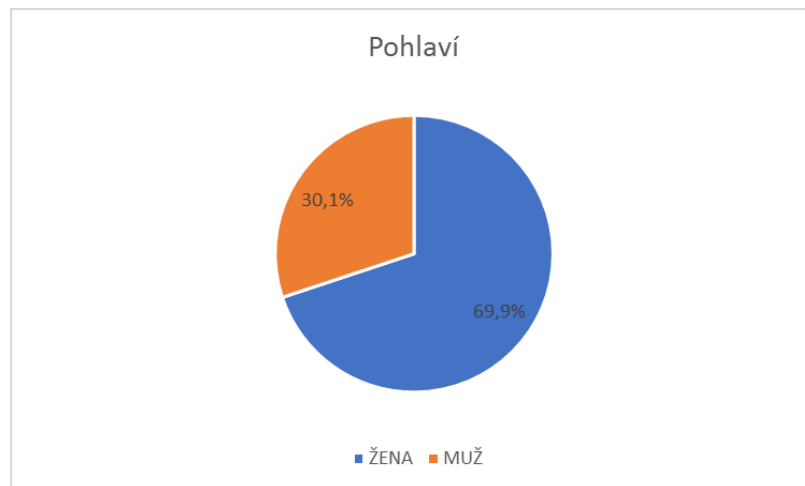
je vedoucí skupiny včetně nezbytného kontaktu, kde a v kolik hodin je sraz a další nezbytné informace. Pak už jen stačilo, dostavit se na místo.

Jak už jsem výše uvedla, mé dobrovolnické povinnosti byly přímo na trati. Před závodem bylo naším úkolem postavit trať v daném úseku a připevnit reklamní bannery. Během závodu jsme zajišťovali to, aby fanoušci, náhodní kolemjdoucí a zmatení turisté nevstupovali běžcům do trati. Během závodu byla také nezbytnou součástí podpora běžců, která je velmi důležitá. Dobrovolník si musí všimnout věcí, které jsou důležité buď přímo pro běžce anebo by měly zásadní vliv na vlastní průběh závodu. Například v našem úseku trať shodou okolností probíhalo předávání štafet. Byl zde organizátor, který vyvolával čísla, kterých se předávání aktuálně týkalo. Přitom nastalo několik situací, kdy organizátor tohoto úseku nestíhal upozorňovat konkrétní závodníky, kterým měla být týmová štafeta předána, protože předávajících bylo velké množství. V tomto okamžiku byla nezbytná naše pomoc a já s další kolegyní jsme operativně pomohli organizátorovi na tomto úseku trati zajistit plynulé předání štafet. Když naší částí trati proběhl poslední běžec, tak dalším naším úkolem bylo trať zase sklidit, odstranit reklamní bannery a ulici uvést opět do původního stavu.

Pro odlišení dobrovolníků od diváků sloužilo jednotné oblečení všech zúčastněných dobrovolníků (např. tričko, pláštěnka do deště s nápisy daného závodu a sponzorskými logy). Dalším benefitem bylo zajištění občerstvení nejen pro samotné závodníky, ale i pro všechny dobrovolníky a možnost zúčastnit se bezplatně běžeckých tréninků pořádaných přímo trenéry RunCzech.

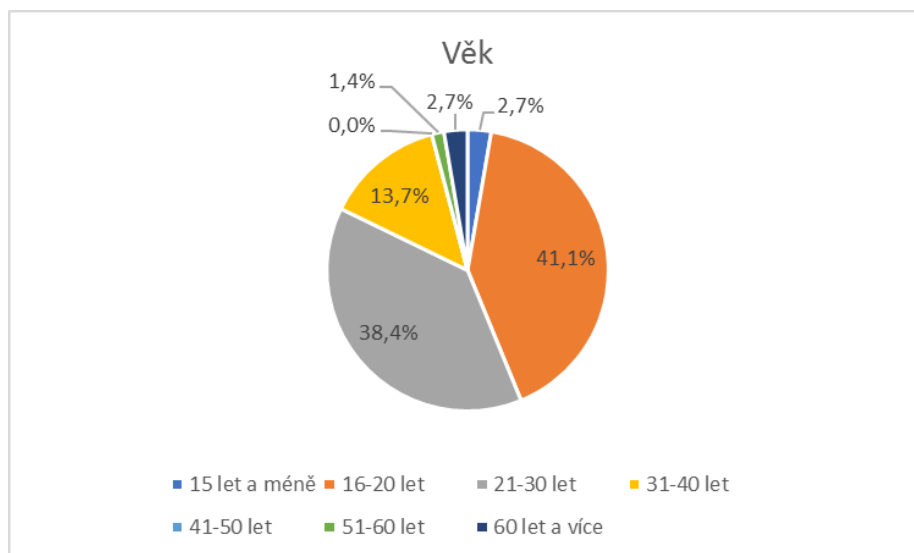
8.5 Vyhodnocení výsledků dotazníku

Dotazník (viz příloha 1) zodpovědělo celkem 73 respondentů, z nichž bylo 51 žen a 22 mužů. Z grafu číslo 1 je zřejmé, že téměř 70 % dobrovolníků RunCzechu jsou ženy, 30 % tvoří muži.

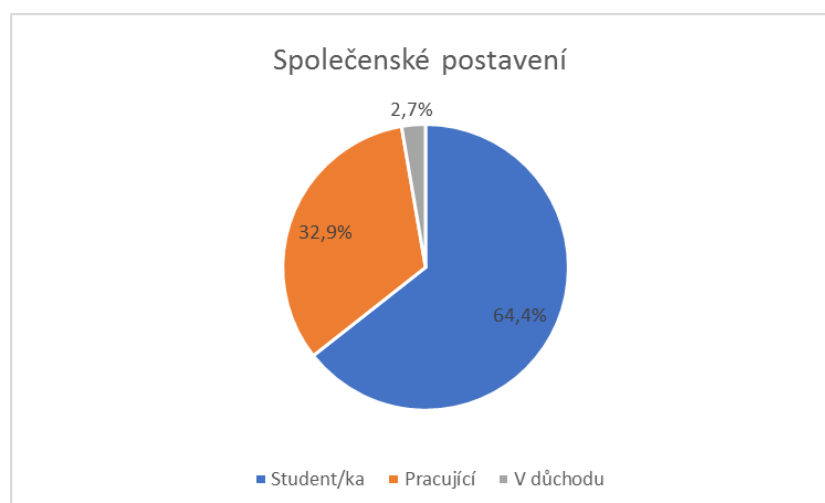
Graf 1: Pohlaví respondentů

Největší zájem o dobrovolnictví na půlmaratonech a maratonech v tomto výzkumném vzorku projevují mladí lidé do třiceti let. Tito lidé tvoří 82,2 % z celkového počtu dobrovolníků (viz graf č. 2). Přesně 50 % těchto mladých lidí (z celkového počtu 41,1 %) jsou jedinci mezi šestnácti až dvaceti lety a lze tedy říci, že největší zájem o dobrovolnictví v daném souboru mají studenti středních škol. 38,4 % respondentů je tvořeno lidmi mezi 21. a 30. rokem. Třetí nejpočetnější skupinou dobrovolníků jsou lidé mezi třicátým a čtyřicátým rokem, kteří z celkového počtu respondentů tvoří 13,7 %. 2,7 % daného souboru tvoří lidé v důchodovém věku nad 60 let a stejně velký zájem o dobrovolnictví mají žáci základních škol (do 15 let). Pouze 1,4 % dobrovolníků daného vzorku tvoří lidé mezi padesátým prvním a šedesátým rokem a 0 % daného vzorku tvoří lidé mezi čtyřicátým prvním a padesátým rokem.

Graf 2: Věk respondentů

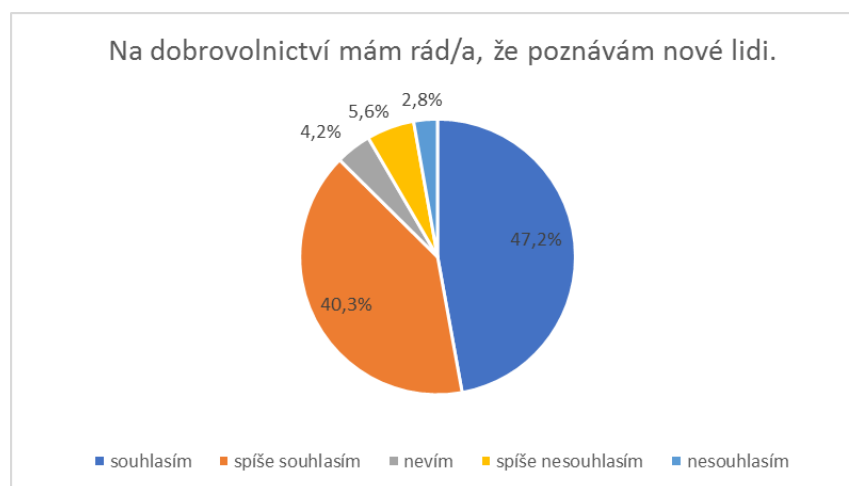
Zájem o dobrovolnickou činnost při závodech RunCzechu má v daném souboru 2,7 % lidí se statutem důchodce, 64,4 % studentů různých stupňů škol a 32,9 % pracujících lidí v zaměstnání nebo podnikatelů (viz graf 3).

Graf 3: Společenské postavení respondentů

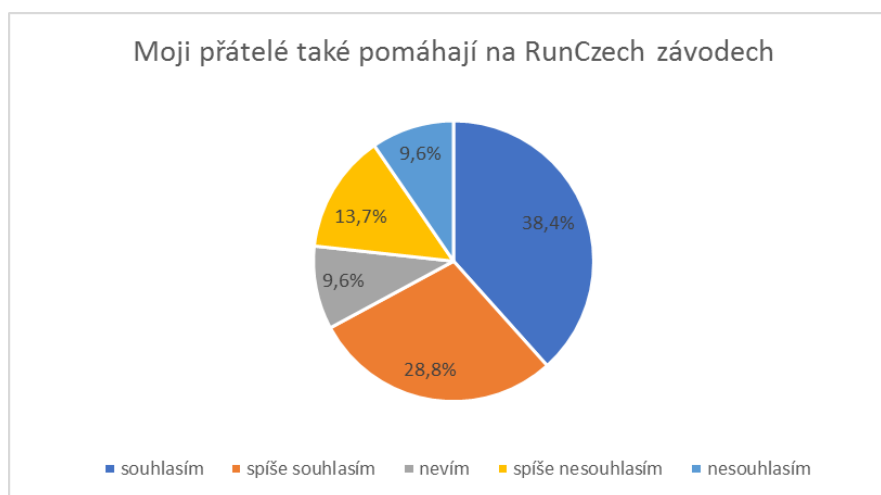
Ze 4. grafu je čitelné, že 87,5 % respondentů považuje za kladný vliv na provozování dobrovolnické činnosti poznávání nových lidí a získávání přátel. Tento motiv uvádí 47,2 % respondentů (zcela souhlasí) a 40,3 % (spíše souhlasí). Dobrovolnictví tedy působí jako významný společenský a sociální činitel, který zamezuje pocitu osamělosti a vyjadřuje touhu většiny oslovených patřit

do konkrétní skupiny lidí, s určitým zájmem. Naplňuje se u nich potřeba „někam patřit“, vytvářet nové sociální vztahy a upevňovat sociální vazby. To dokazují i výsledky grafů č. 5 a č. 6.

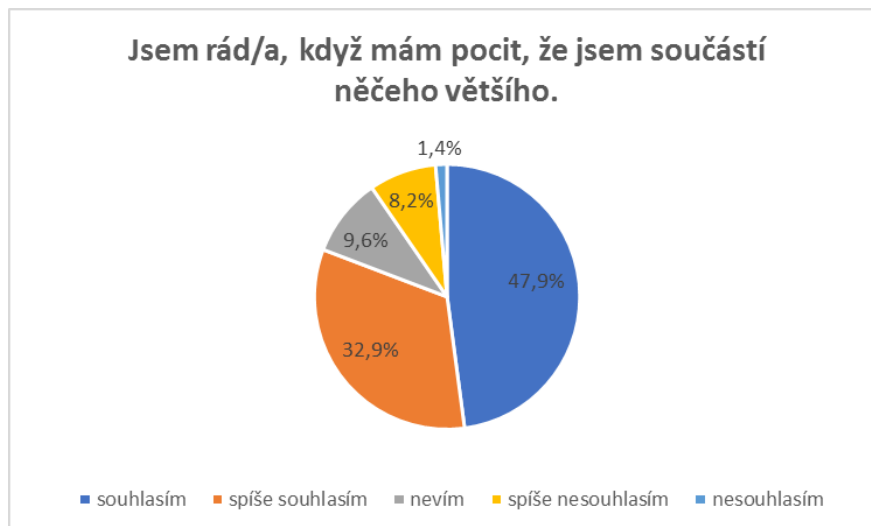
Graf 4: Poznávání nových lidí

67,2 % dobrovolníků z odpovídajícího vzorku přiznává (viz graf 5), že někteří jejich přátelé také pomáhají s přípravami závodů a 60,2 % se díky dobrovolnictví u RunCzechu cítí být součástí této komunity.

Graf 5: Přátelé dobrovolníků u RunCzechu

Z grafu č. 6 je zřejmé, že 47,9 % respondentů naprosto souhlasí a 32,9 % spíše souhlasí s tím, že mají rádi pocit, že jsou součástí většího komunitního celku (jako je například RunCzech).

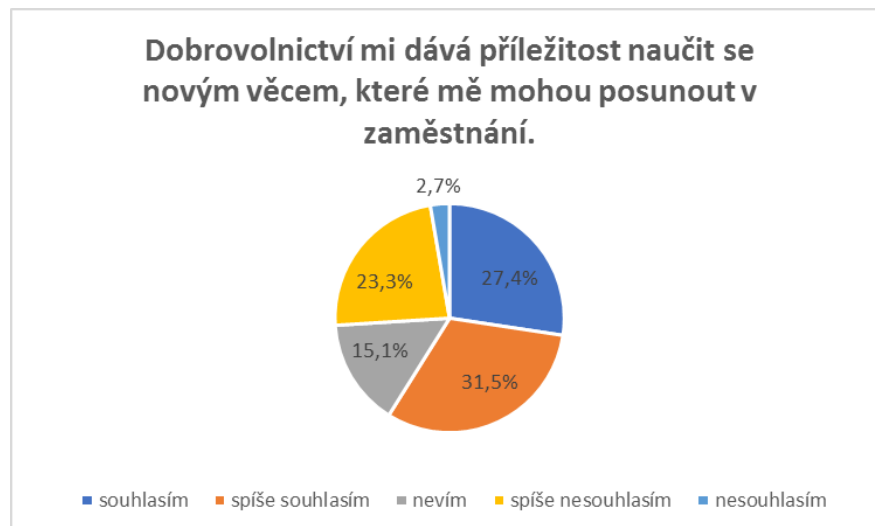

Graf 6: Respondenti jako součást většího celku

Někteří dotazovaní dobrovolníci, s kterými jsem mohla mluvit osobně, jsou toho názoru, že je dobrovolnická činnost stmeluje a díky ní poznali mnoho nových lidí. Oceňují, že dobrovolnická práce jim pomohla navázat nové sociální kontakty a získat nové přátele, což považují za významnou přidanou hodnotu jejich činnosti.

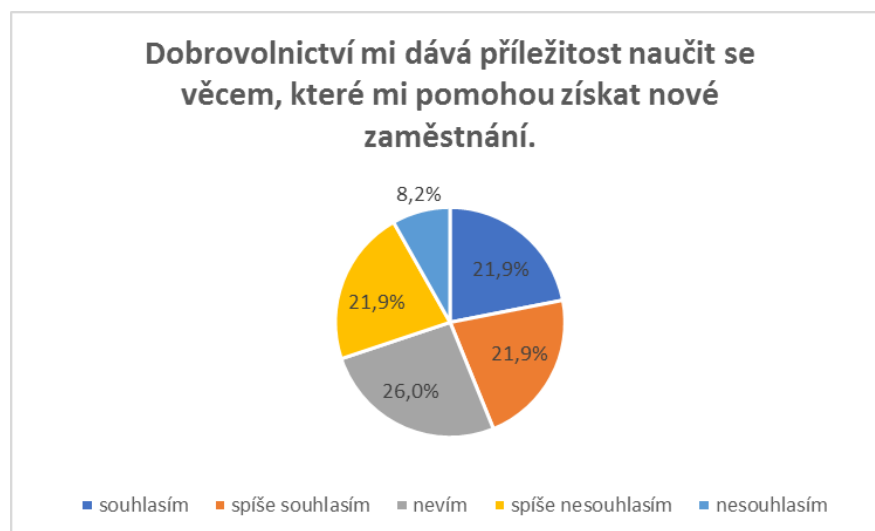
U otázky, která zjišťuje jejich pocit příslušnosti k dobrovolnické komunitě, je podle respondentů podstatná jejich pozice v hierarchii dobrovolníků a také počet dobrovolníků v dané skupině. Jejich pocit příslušnosti ke komunitě je nejsilnější během závodu, kdy vykonávají dobrovolnickou činnost. Po skončení závodu pocit příslušnosti ke komunitě RunCzech slábne. Přesto u nich přetrvává dobrý pocit a vědomí toho, že se jim RunCzech „ozve“ a osloví je k účasti na dalších akcích. Oslovení dobrovolníci si váží také toho, že organizátoři RunCzech dokáží jejich práci ocenit a poděkovat za ni, což dle jedné respondentky dělá RunCzech velice dobře.

Graf č. 7 ukazuje, že 27,4 % zcela souhlasí a 31,5 % spíše souhlasí s tvrzením, že dobrovolnictví dává dobrovolníkům příležitost naučit se novým věcem, díky kterým se mohou posunout i ve svém zaměstnání.

Graf 7: Zkušenosti z dobrovolnické činnosti ve vztahu k progresu v zaměstnání

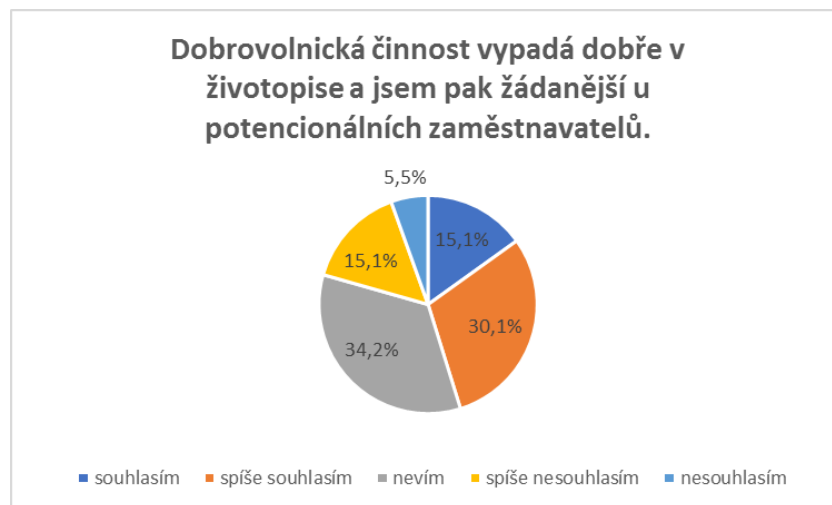
Z grafu č. 8 je patrné, že 21,9 % respondentů daného souboru souhlasí a 21,9 % spíše souhlasí s tím, že dobrovolnická činnost je učí novým věcem, které pro ně mohou být přínosné a mohou jim případně pomoci získat nové zaměstnání. Jednoznačně pozitivní vliv dobrovolnictví na získání nového zaměstnání prokázán nebyl. Protože 26 % oslovených neví, zda by jim dobrovolnická práce mohla pomoci změnit zaměstnání, 8,2 % s tím vysloveně nesouhlasí 21,9 % respondentů spíše nesouhlasí.

Graf 8: Dobrovolnické zkušenosti a získání zaměstnání

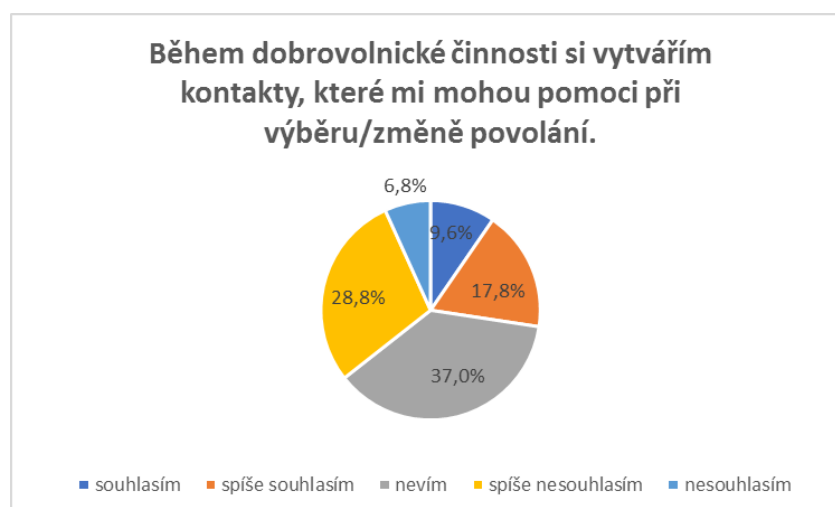
V grafu č. 9 je uvedeno, že 30,1 % spíše souhlasí a 15,1 % zcela souhlasí s tvrzením, že údaje o dobrovolnické činnosti zvyšují atraktivitu respondentů při hledání

zaměstnání, jsou tedy žádanější u potencionálních zaměstnavatelů a je určitě výhodou, pokud jsou údaje o dobrovolnictví uvedeny v životopise. 34,2 % respondentů neví. 15,1 % spíše nesouhlasí a zbylých 5,5 % zcela nesouhlasí s významem dobrovolnictví při získávání zaměstnání.

Graf 9: Význam dobrovolnické činnosti v životopise

V 10. grafu je uvedeno procentuální vyjádření odpovědi na otázku, zda během dobrovolnické činnosti si jedinec vytváří kontakty, které mu mohou pomoci při výběru či změně povolání. 9,6 % respondentů souhlasí a 17,8 % spíše souhlasí. 28,8 % s tímto tvrzením spíše nesouhlasí a 6,8 zcela nesouhlasí.

Graf 10: Dobrovolnická činnost a vytváření profesních kontaktů

Někteří z respondentů doplnili otázky týkající se zaměstnání o názory, že záleží i na druhu práce, kterou člověk vykonává či chce vykonávat, aby do ní mohl přenést zkušenosti získané dobrovolnictvím. Nicméně souhlasí s tím, že dobrovolnická činnost rozvíjí jejich osobnost, charakterové vlastnosti, schopnosti a učí je novým věcem a dovednostem. Jako přidanou hodnotu dobrovolnictví spatřují také v tom, že si jich může všimnout někdo, kdo by chtěl s nimi například navázat pracovní spolupráci. Osobně znám slečnu, která začínala jako dobrovolník u RunCzech a dostala se přes získané kontakty do Olympijské nadace, kde jí později nabídli zaměstnání. Určitě nelze zobecnit, že ten, kdo dělá dobrovolníka, vždy potká ty správné lidi, kteří mu pomohou změnit jeho pracovní pozici nebo mu nabídnou práci, ale z odpovědí a zkušeností respondentů je zřejmé, že dobrovolnictví tento potenciál určitě má.

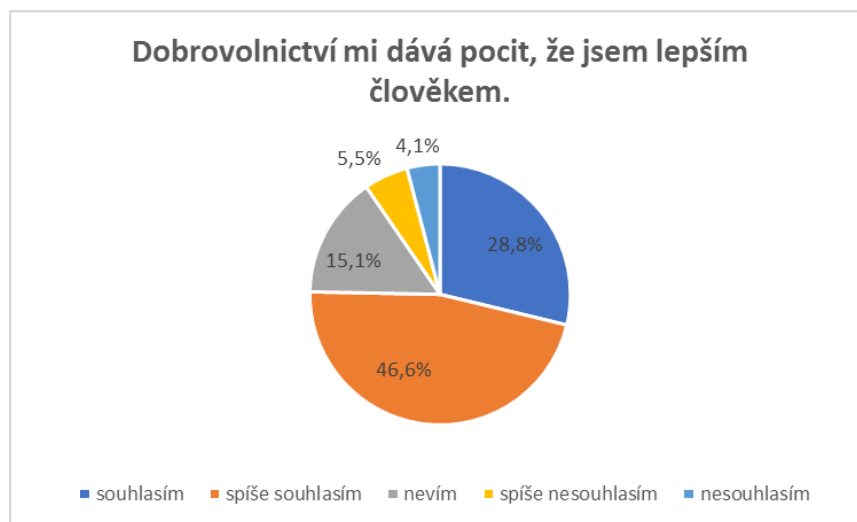
Graf č. 11 uvádí, že 30,1 % respondentů spíše souhlasí a 26 % souhlasí s názorem, že dobrovolnická činnost jim pomáhá zapomenout na vlastní problémy a 30,1 % spíše souhlasí a 19,2 % zcela souhlasí s názorem, že si díky dobrovolnictví připadají méně osamocení. S tímto tvrzením spíše nesouhlasí 24,7 % respondentů a zcela nesouhlasí 5,5 %.

Graf 11: Dobrovolnická činnost jako únik od vlastních starostí

Vykonáváním dobrovolnické činnosti má 28,8 % (viz graf č. 12) dotazovaných dobrovolníků z daného souboru pocit, že jsou tzv. „lepší člověkem“ (ve smyslu užitečnosti pro druhé, dobrovolnictví zvyšuje jejich sebeúctu a sebehodnocení) a 46,6 %

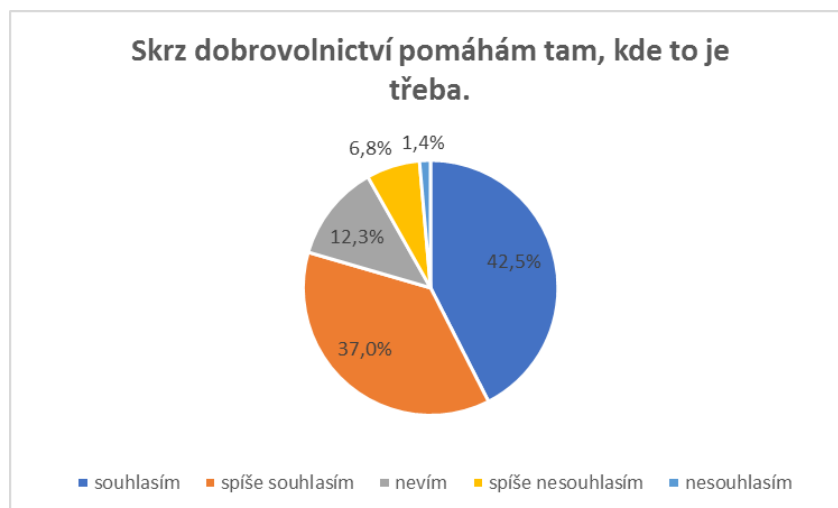
respondentů se s tímto tvrzením spíše souhlasí. 5,5 % s tímto spíše nesouhlasí a 4,1 % zcela nesouhlasí. Dobrovolnictví tedy uspokojuje převážně sekundární lidské potřeby.

Graf 12: Dobrovolnictví a pocit lepšího člověka

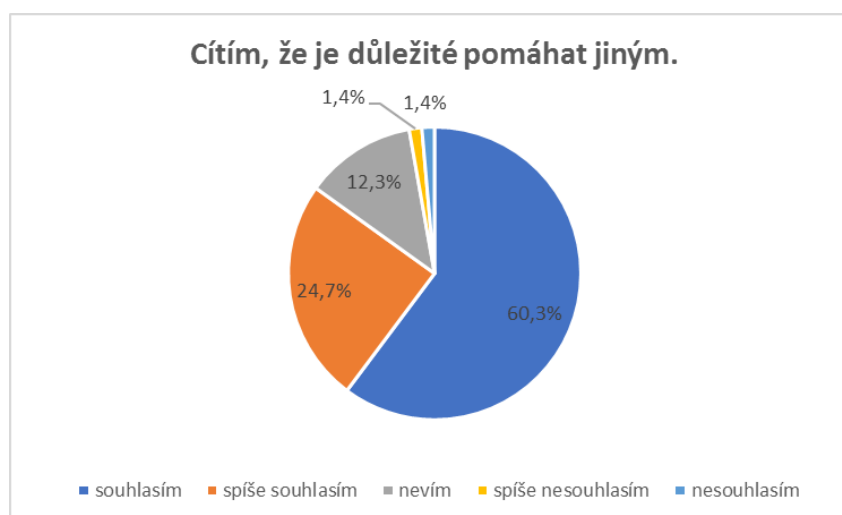
Opět někteří respondenti doplnili tyto otázky o vlastní pocity. Za velmi zajímavý považují pohled na problematiku osamocení. Jeden z respondentů souhlasí s tvrzením, že díky dobrovolnictví se cítí méně osamoceny, protože v danou chvíli nemá pocit osamělosti, ale zároveň uvádí, že má intenzivnější a větší pocit osamocení po akci než před ní. Další zajímavý názor jsem zaznamenala u otázky, zda se cítí být lepším člověkem. Konkrétně jedna respondentka napsala: „Dcera Nicholase Wintona o tom píše ve své knize: "Věnujete-li se práci humanitární nebo dobročinné povahy, neznamená to, že si zasloužíte titul dobrého člověka ani, že jste v jakémkoliv směru lepší než někdo, kdo se o takový druh práce nezajímá. Já naopak tu práci dělám, protože mi to činí potěšení, a tudíž mohu klidně být považován za požitkáře a zcela určitě za egoistu. Říkám to, protože si nemyslím, že by mi někdo měl za to, co dělám, děkovat.“

Z grafu číslo 13 je zřejmé, že 42,5 % respondentů souhlasí a 37 % spíše souhlasí s tvrzením, že prostřednictvím dobrovolnictví pomáhají tam, kde je třeba, pouze 1,4 % si to nemyslí a 6,8 % s tímto tvrzením spíše nesouhlasí.

Graf 13: Pomoc potřebným

Graf č. 14 poskytuje informaci o významu pocitu prospěšnosti druhým. 85 % RunCzech dobrovolníků daného souboru se přiklání k názoru, že je důležité pomáhat jiným lidem a 42,5 % dobrovolníků rádi věnují svůj volný čas aktivitě, která je prospěšná ostatním lidem a dalších 43,8 % s tím spíše souhlasí.

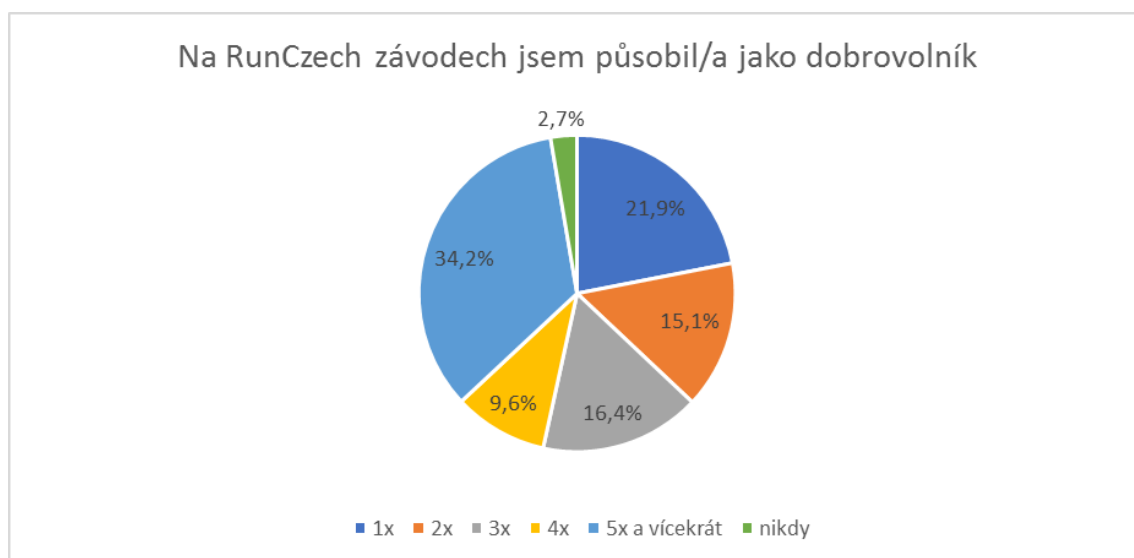

Graf 14: Význam pomáhaní jiným lidem

Z těchto výsledků je zcela zřejmé, že hodnotový žebříček, ve kterém jsou vysoce oceňovány hodnoty jako např. nezištná pomoc druhým lidem, propagace sportu nebo jiné typicky lidské aktivity, ale také kompenzace pocitu osamění a částečně také naplnění smysluplnosti života, jsou důležitými faktory, které motivují dobrovolníky

RunCzechu k jejich činnosti.

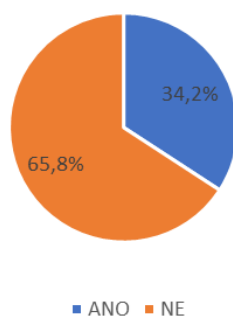
Jedna z oblastí, která mě také zajímala, byla návratnost dobrovolníků. Zda se dobrovolníci vracejí právě k práci pro RunCzechu. Z dosažených výsledků, které jsou uvedené v č. 15 lze vyčíst, že téměř 75 % dobrovolníků daného souboru se k dobrovolnické činnosti pod „střechou“ RunCzechu alespoň jednou vrátilo. Přesněji 15,1 % respondentů pomáhalo na závodech dvakrát, 16,4 % třikrát, 9,6 % čtyřikrát a více jak třetina dobrovolníků pomáhalo RunCzechu s organizací závodů pětikrát nebo vícekrát. 21,9 % pomáhalo na závodech jednou, event. poprvé. 2,7 % respondentů na závodech nepomáhalo vůbec. Z celkového počtu respondentů má 83,6 % dobrovolníků zájem podílet se i na dalších závodech.

Graf 15: Návratnost dobrovolníků k RunCzechu

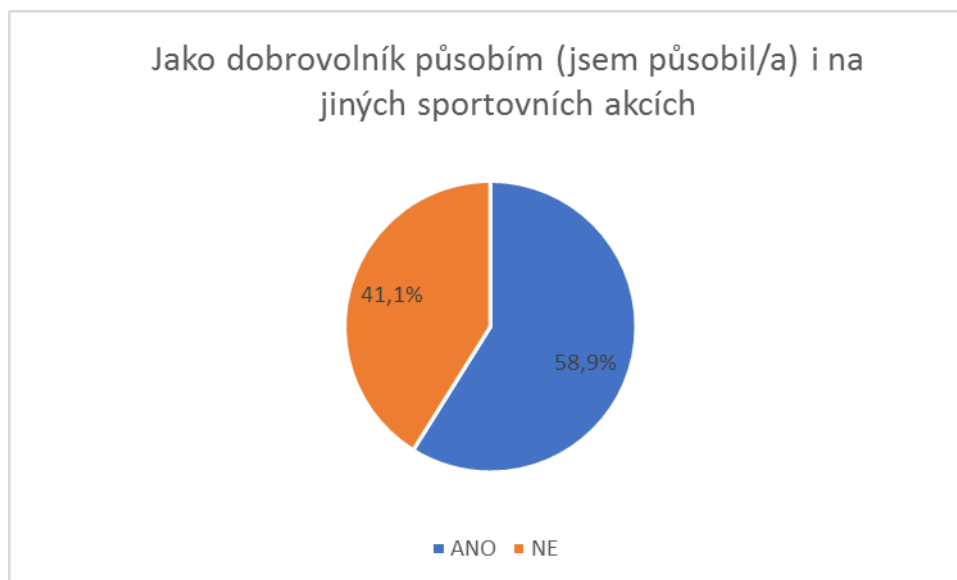
Z grafu č. 16 je viditelné, že 34,2 % respondentů je ochotných jezdit ze svého bydliště za dobrovolnickou činností RunCzechu a dojíždějí pomáhat i do jiných měst. Věnují tak své finanční prostředky na cestu, ale obvykle mají i další výdaje spojené s dobrovolnictvím.

Jezdím jako dobrovolník RunCzechu pomáhat i do měst, kde nemám trvalé/přechodné bydliště a věnuji tak své finanční prostředky cestě a výdajům s dobrovolnictvím spojené

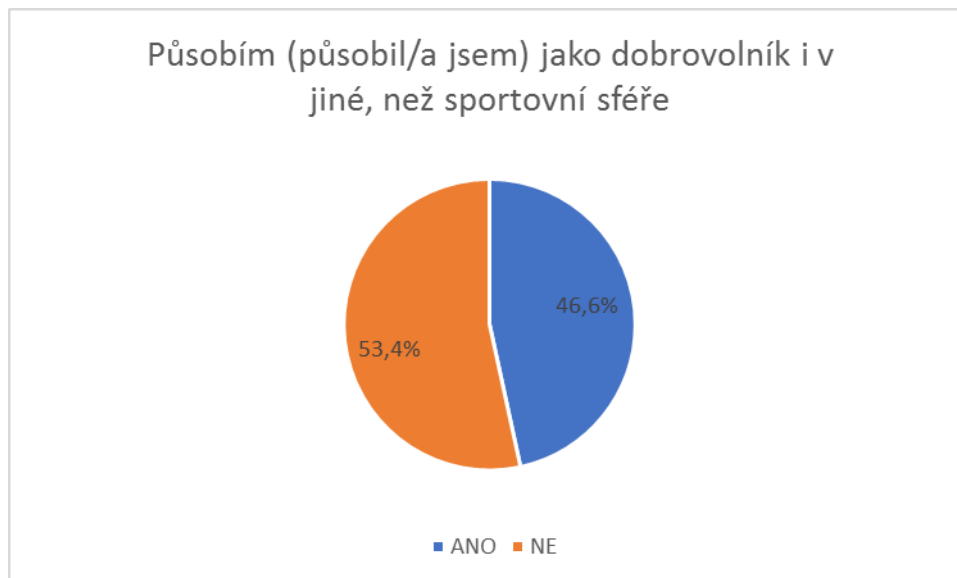
Graf 16: Vkládání finančních prostředků do dobrovolnictví

Graf číslo 17 uvádí výsledky účasti dobrovolníků (daného souboru) i na jiných sportovních akcích a je z něho patrné, že 58,9 % odpovídajících dobrovolníků RunCzechu se podílí nebo podílelo i na jiných sportovních projektech. Z celkového počtu těchto dobrovolníků tvoří 72 % ženy a 28 % muži. Mezi uvedenými sportovními událostmi se objevily akce různě velkého rozsahu. Respondenti uvedli, že se zúčastnili jako dobrovolníci dalších sportovních akcí např.: Spart'an race, Pavel Cup 2017, Night Run, Mistroství svět v hokeji 2015, Halové mistrovství Evropy v atletice 2015, pracovali v Olympijských parcích, pomáhali při Mistroství světa v kanoistice Račice 2017, ale působili také jako dobrovolníci při hasičských závodech oblastního charakteru, na atletických a tenisových turnajích atd.

Graf 17: Účast respondentů na jiných sportovních akcích

Graf č. 18 ukazuje, že až 46,6 % respondentů působil na pozici dobrovolníka i v jiné než sportovní sféře, opět převažují ženy nad muži, a to v poměru 72 % žen a 28 % muži. Svůj volný čas obvykle věnují různým projektům humanitárního nebo kulturního charakteru v Česku i zahraničí. Pro konkretizaci respondenti uváděli organizace jako např.: Unicef, Njova v Zambii a Thao. Dále poskytují své služby dobrovolníka například v nemocnicích – např. Lékořice (Thomayerova nemocnice Krč), Kos o. s., Pomoci v nouzi o.p.s., spolek Pohlazení, sdružení Tadeáše Taenkeho aj., pomáhají organizovat filmový festival Jeden svět, charitativní koncerty apod. Někteří uvedli, že se podíleli na pracích při povodních, dělají figuranty při cvičení IZS, vedou skupiny dětí v Junákovi, tráví čas na letních táborech jako vedoucí, doučují cizince, pracují jako osobní asistenti u dětí s autismem, doučují děti z dětských domovů, osobně i finančně podporují charitativní organizace a nadace jako např. Světluška, Světový den charit, sázejí stromky, pomáhají venčit psy v útulcích pro zvířata aj.

Graf 18: Dobrovolnictví v nespportovních sférách

Z celkového počtu respondentů působí 36 % dobrovolníků RunCzechu na jiných sportovních akcích a zároveň i v nespportovní sféře. Těchto 36 % je tvořeno z více jako 2/3 ženami a necelou 1/3 zastupují muži.

8.6 Porovnání výsledků dotazníkového šetření s osobní zkušeností autorky práce

Výsledky z dotazníkového šetření se ve většině případů shodují s mojí vlastní zkušeností. V dobrovolnických řadách často potkávám ve větším počtu ženy než muže a velmi často to jsou studenti. Na dobrovolnické činnosti se mi líbí pocit smysluplného trávení volného času. Velkou roli pro mě hrají i přátelé, kteří se účastní dobrovolnické činnosti (i v nespportovní sféře) spolu se mnou. Ráda poznávám nové lidi a atmosféra, kterou společně s organizátory i běžci dokážeme během závodů vytvořit, má „kouzlo přítomného okamžiku“. Během závodů jsem sice malou, ale přesto důležitou součástí většího celku, který funguje díky společnému cíli. Dobrovolnictví nejen u RunCzechu mě obohatilo o mnohé zkušenosti, které využívám ve své práci a ukázalo mi oblasti mé osobnosti, na kterých bych mohla ještě zapracovat. Nemyslím si, že by mě osobně dobrovolnictví otevřelo bránu pracovních příležitostí, ale znám lidi, kterým dobrovolnická činnost pomohla k získání nového zaměstnání. V jejich případě se sešlo v jednu chvíli více vlivů, které společně vytvořily šanci na změnu. Jak se říká: „Byli ve správném čase na správném místě a potkali ve správném okamžiku ty správné lidi.“

Nedomnívám se a z výsledků dotazníkového šetření to ani nevyplývá, že by se jim ta možnost naskytl, kdyby dělali dobrovolnickou činnost za účelem kariérního postupu. Dobrovolnictví spíš rozvíjí ty vlastnosti osobnosti, které jsou zaměstnavateli kladně hodnoceny. V tomto směru může dobrovolnictví skutečně být faktorem změny v rámci pracovní kariéry nebo změny zaměstnání.

Co se týče otázky protektivní funkce, určitě má svůj význam. Díky dobrovolnickým RunCzech skupinkám člověk nemá během závodů pocit osamělosti a díky koncentraci se na různé činnosti během závodu, sama zapomínám na svoje starosti. To však platí pouze do ukončení závodu. Určitě si nepřidám jako lepší člověk jen proto, že jsem dobrovolník. Ale mám dobrý pocit, že moje práce pomohla smysluplné věci, že jsem mohla být pro někoho užitečná. Pomáhám tam, kde to je třeba nebo tam, kde si myslím, že má smysl „nenávratně“ investovat svůj volný čas. Každá získaná zkušenost (i ta negativní) je pro mě velmi důležitá, možná i proto se pravidelně vracím k dobrovolnické činnosti ve sportovních i nesportovních oblastech v ČR i mimo ni. K dobrovolnické činnosti mě vede touha poznávat nové lidi, zkusit nové činnosti, poznávat zcela odlišné kulturní prostředí apod. Myslím si, že každý má svoje vlastní důvody, proč dobrovolnickou činnost dělá a tyto důvody se proměňují s věkem, osobními zkušenostmi a životními situacemi.

8.7 Shrnutí výsledků výzkumu

Z výsledků daného výzkumného souboru vyplývá, že dobrovolníky k podílení se na RunCzech závodech vedou zejména dvě základní složky motivů. První složkou jsou hodnoty (altruismus) a potřeba či ochota trávit svůj volný čas smysluplnou činností, kterou často vidí právě v dobrovolnické činnosti. Druhou výraznou složkou, kterou lze ve výsledcích daného souboru vidět, je důraz na sociální funkci, kterou dobrovolnictví nese. Respondenti pozitivně vnímají navazování nových sociálních kontaktů a přátelských vztahů během dobrovolnické aktivity i to, že jim dobrovolnictví přináší pocit, že jsou součástí komunity či většího celku. Více jak třetina respondentů si dobrovolnické činnosti a toho co jim přináší, cení natolik, že investují své finanční prostředky do cestování za dobrovolnickou činností i dalších výdajů s touto aktivitou spojených.

Z výsledků dotazníku osloveného souboru respondentů, rozhovorů, doplněných informací a mé vlastní zkušenosti je patrné, že tento motiv respondenti vnímají jako

jakousi přidanou hodnotu dobrovolnické činnosti (například zmínka v životopise, náhodná setkání s lidmi – potenciálními zaměstnavateli aj.), ale není hlavním důvodem k dobrovolnictví samotnému. Pozitivně vnímaným jevem, ve vztahu kariérní oblast a dobrovolnická činnost, je možnost naučit se novým dovednostem a rozšířit si své schopnosti, které mohou dobrovolníci využít v profesním i osobním životě.

Další výzkumný problém se zaměřoval na otázku návratnosti dobrovolníků k RunCzech závodům. Z výsledků výzkumu je patrné, že $\frac{3}{4}$ respondentů se k závodům alespoň jednou vrátili. Z celkového počtu výzkumného souboru se 58,9 % dobrovolníků aktivně účastnilo či účastní dobrovolnických aktivit i na jiných sportovních akcích a 46,6 % na událostech nesportovního charakteru. Myslím, že tento fakt potvrzuje výsledek prvního výzkumného problému, kterým je význam hodnot a smysluplné trávení volného času.

8.8 Limity výzkumu

K dotazníkovému výzkumu je na místě uvést i jeho limity, které mohly ovlivnit jeho výsledky. Dotazník byl mezi respondenty rozeslán pomocí elektronického odkazu na facebookové skupině, která je zaměřena pouze na RunCzech dobrovolníky. Jeho vyplnění bylo na principu dobrovolnosti. Je zapotřebí brát v potaz, že ne všichni dospělí a starší dobrovolníci mají účet na facebookovém profilu, tudíž se zcela jistě výzkumný dotazník nemohl dostat ke všem dobrovolníkům. Dalším limitem byl jazyk, jak jsem uvedla v kapitole 6.2, dobrovolníci, kteří na běžeckých závodech pomáhají, často pocházejí také z jiných zemí než z České republiky. Pro tuto skupinu nebyl dotazník přizpůsoben a byla zde jazyková bariéra, která mohla bránit k jeho vyplnění.

V rámci dotazníku měli všichni respondenti možnost se vyjádřit a doplnit dotazník o rozšiřující informace k jednotlivým otázkám či doplnit poznatky ohledně dobrovolnické činnosti. Jenom někteří respondenti tuto možnost využili a jejich doplňující poznámky jsem zahrnula do výsledků.

9. Závěr

Bakalářská práce „Motivace dobrovolníků na RunCzech závodech“ se zabývá otázkou dobrovolníka a dobrovolnické služby jako takové včetně její historie. Jak tyto pojmy vnímají autoři odborné literatury a platná legislativa upravující dobrovolnickou službu v České republice. Je zde popsána práce a vývoj nejznámější české organizace, která se zabývá dobrovolnictvím a jeho problematikou. Také jsem se věnovala rozdělení dobrovolnické činnosti z hlediska formálnosti, prospěšnosti, s ohledem na dobu trvání i oblast, na kterou je dobrovolnická činnost zaměřena. V práci jsem se snažila použít odbornou literaturu a srovnat různé autory, kteří o dobrovolnické činnosti píšou. Také jsem se v práci zaměřila na představení organizace mezinárodních rozměrů, která sdružuje dobrovolníky a zároveň jim nabízí možnosti, jak uplatnit své schopnosti v roli dobrovolníka.

Dále jsem v teoretické části práce představila závody RunCzech a jejich pořadatele Pražský mezinárodní maraton, společně s jeho historií. Čerpala jsem z dostupných internetových zdrojů a článků, které jsou věnovány právě tématice maratonů a půlmaratonů, které jsou pořádány u nás. Zahrnula jsem do práce i osobní zkušenosti, které jsem nabyla během závodů, na kterých jsem působila jako dobrovolník.

V části textu, která je věnovaná motivaci, jsem se stručně vysvětlila pojem motivace, který je úzce spjatý s problematikou potřeb a zaměřila jsem se především na to, jak na motivaci nahlíží psychologický a sociologický přístup. Představila jsem klasifikaci motivů, ke které na základě výzkumu faktorů ovlivňující dobrovolníky dospěli Gil Clary a Mark Snyder společně se svými spolupracovníky.

V práci jsem se snažila ukázat, že organizovaná i neorganizovaná dobrovolnická činnost je stále častěji se vyskytujícím jevem v oblasti volnočasové problematiky. Jak výsledky výzkumu ukázaly, zejména u studentů středních a vysokých škol a mladých lidí do 30 let je dobrovolnická činnost nejen v oblasti sportu velmi populární. Proto si myslím, že je důležité na dobrovolnickou aktivitu v rámci oboru pedagogiky volného času nezapomínat. Naopak bychom jako volnočasoví pedagogové měli dobrovolníky podporovat a zájemce o dobrovolnickou službu motivovat.

10. Zdroje

Knihy:

- AKTINSON, L. Rita. *Psychologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-640-3.
- FRIČ, Pavol a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes 2010. Dostupné z: <<http://www.dobrovolnik.cz/res/data/024/002868.pdf>>. (online). (cit. 2015-4-4).
- MLČÁK, Zdeněk. *Psychologické aspekty pomáhání 2016*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2016. ISBN: 978-80-7464-922-6.
- MÜLLEROVÁ, Magdalena, ed. *Dobrovolníci pro kulturu: dobrovolnická činnost v kulturních organizacích*. Praha: Česká kancelář programu Culture nákladem Institutu umění - Divadelního ústavu, 2011. ISBN 978-80-7008-268-3.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Obecná psychologie (Sylabus přednášek)*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2006. ISBN 80-7040-922-3.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9.
- PLHÁKOVÁ, Alena. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1086-6.
- SIGMUND, Martin, KVITOVÁ, Jana a Michal ŠAFÁŘ. *Vybrané kapitoly z manažerské psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014. ISBN 978-80-244-4372-0.
- TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80- 7367-178-6.

Internetové zdroje:

- ČESKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ. *Historie přípravy ČČK na katastrofy* [online]. Praha: © Český červený kříž, 1999-2017 [cit. 2017-11-12]. Dostupné na: <<http://www.cervenkyriz.eu/cz/hjhistorie.aspx>>.
- DOBROVOLNÍK.CZ. *Začátky dobrovolnictví v ČR* [online]. Praha: Freely [cit. 2017-05-20]. Dostupné na: <<https://www.dobrovolnik.cz/zacatky-dobrovolnictvi-v-cr>>.
- EVROPSKÝ PORTÁL PRO MLÁDEŽ. *Dobrovolnictví v Evropě*. [online]. Bruxelles, 2013, [cit. 2017-11-18]. Dostupné na: <http://europa.eu/youth/eu/article/46/1012_cs>.
- GLOBAL VOLUNTEERS. *Global Volunteers: About us* [online]. St. Paul, MN 55117-1629, USA, © 2002 [cit. 2017-04-16]. Dostupné na: <<https://globalvolunteers.org/about/>>.
- GO ECO. *Go ECO, Our story* [online]. Go ECO, © 2016 [cit. 2017-04-16]. Dostupné na: <<https://www.goeco.org/about-goeco/>>.
- GRIM, Filip. *Dřív slýchal: Carlo, jsi blázen. Dnes je „jeho“ Pražský maraton oceněn zlatem* [online]. Praha: MAFRA, a.s., © 1999-2017, 21. 10. 2010 [cit. 2017-12-01]. Dostupné na: <https://sport.idnes.cz/driv-slychal-carlo-jsi-blazen-dnes-je-jeho-prazsky-maraton-ocenen-zlatem-1ok-/atletika.aspx?c=A101021_154701_atletika_fil>.
- HESTIA. *About us* [online]. Praha: Hestia, [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: <<http://www.hest.cz/cs-CZ/o-hestia/about-us>>.
- HESTIA. *Program pět P* [online]. Praha: Hestia [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: <<http://www.hest.cz/cs-CZ/co-delame/program-pet-p/>>.

CHACÓN, Fernando a spol. *Volunteer Functions Inventory: A systematic review*. In: *Psicothema*, Vol. 29, No. 3, 2017, pp. 306-316 [online]. [cit. 2017-12-21]. Dostupné na: <<http://www.psicothema.com/pdf/4398.pdf>>.

INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE. *2001: Mezinárodní rok dobrovolníků* [online]. UNIC Praha: © 2005 [cit. 2018-02-04]. Dostupné na: <<http://www.archiv.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=674>>.

INTERNATIONAL ASSOCIATION FOR VOLUNTEER EFFORT. *About IAVE* [online]. Washington, DC 20005, USA, © 2016 [cit. 2017-04-16]. Dostupné na: <<https://www.iave.org/about-iave/>>.

KURANDA, Michal. Červený kříž, oblastní spolek Most. *Historie Červeného kříže* [online]. Most: © Český červený kříž, oblastní spolek Most [cit. 2017-11-12]. Dostupné na: <<http://www.cckmost.cz/historie-cck/>>.

NOVÁ ŠKOLA, O.P.S.. *Kdo je dobrovolník* [online]. Praha: Nová škola, o.p.s., © 2013 [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: <<http://www.novaskolaops.cz/kdo-je-dobrovolnik>>.

MAHDALOVÁ, Tereza. *Abraham Maslow a teorie seberealizace* [online]. Praha: © 2016 O psychologii.cz, 2.1.2015 [cit. 2017-12-16]. Dostupné na: <<http://www.opsychoologii.cz/clanek/154-abraham-maslow-a-teorie-seberealizace/>>.

ODBOR EUPO V KONZULTACI S ORS A S MŠMT. *Dobrovolnictví v České republice*. In: McCann Digital a Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2012 [cit. 2017-04-18]. Dostupné na: <<http://www.czech.cz/cz/Zivot-a-prace/Jak-to-v-CR-funguje/Dobrovolnictvi-v-Ceske-republice>>.

ONE WORLD 365 MEANINGFUL TRAVEL. *About One World 365* [online]. One World 365, UK, © 2007 – 2017 [cit. 2017-10-16]. Dostupné na: <<http://www.oneworld365.org/about-us>>.

PEACE CORPS. *Peace Corps about*. [online]. Washington, DC 20526, USA, [cit. 2017-04-18]. Dostupné na: <<https://www.peacecorps.gov/about/>>.

PENNER, A. Louis. Dispositional and Organizational Influences on Sustained Volunteerism: An Interactionist Perspective. *Journal of Social Issues*, Vol. 58, No. 3, 2002, s. 447-467 [online]. [cit. 2017-04-16]. Dostupné na: <<https://www.scribd.com/document/331896037/Penner-L-A-2002>>.

POINTS OF LIGHT. *Points of Light Facts*. [online]. Atlanta, USA, © 2016 [cit. 2017-04-18]. Dostupné na: <<http://www.pointsoflight.org/facts>>.

RUNCZECH. *Dobrovolníci* [online]. Praha: Prague International Marathon – Maraton Praha, © 2017 [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: <<https://www.runczech.com/cs/onas/pro-dobrovolniky/zakladni-informace/index.shtml>>.

SELESIÁNI DONA BOSKA. *Kdo je dobrovolník?* [online]. Praha: VIZUS, © 2017 [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: <<http://www.strediskokobylisy.cz/cinnosti/dobrovolnictvi/kdo-je-dobrovolnik/>>.

VČELIŠ, Michal. *Začalo to u piva. Jak Capalbo stvořil v Praze maraton* [online]. Praha: MAFRA, a.s., © 1999-2017, 3. 11. 2010 [cit. 2017-11-27]. Dostupné na: <https://sport.idnes.cz/zacalo-to-u-piva-jak-capalbo-stvoril-v-praze-maraton-fhr-/atletika.aspx?c=A101103_111105_atletika_par>.

Dokumenty:

KRÁTKÁ, Karolína a Helena PERNICOVÁ. *Historie a současnost dobrovolnictví v České republice* [online]. Tišnov: © Za sebevědomé Tišnovsko, o. s., 2010. [cit. 2017-04-18]. Dostupné na:

<http://sebevedome.tisnovsko.eu/download/dobrovolnictvi_CR_final.pdf>.

MALEY, Mary, LAUREN Dennis and John ECKENRODE. *Volunteer motivation* [online]. New York: Cornell University, 2015. [cit. 2017-12-19]. Dostupné na: <<https://www.bctr.cornell.edu/wp-content/uploads/2015/12/Systemic-Translational-Review-volunteering.pdf>>.

ŽÁKOVÁ, Markéta. *Všeobecná deklaráce o dobrovolnictví*. [online]. Poslední aktualizace srpen 2015 [cit. 2017-04-16]. Dostupné na: <<http://www.icm.cz/vseobecna-deklarace-o-dobrovolnictvi>>.

Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě) ve znění platném k 05. 06. 2014.

11. Seznam příloh

- I. Dotazník

12. Přílohy

Příloha č. I.: **D O T A Z N Í K**

Otázky škálové: (souhlasím – spíše souhlasím – nevím – spíše nesouhlasím – nesouhlasím)

- Na dobrovolnictví mám rád, že poznávám nové lidi.
- Moji přátelé také pomáhají na RunCzech závodech.
- Díky účasti na RunCzech závodech se cítím součástí komunity.
- Jsem rád, když mám pocit, že jsem součástí něčeho většího.
- Dobrovolnictví mi dává příležitost naučit se novým věcem, které mě mohou posunout v zaměstnání.
- Dobrovolnictví mi dává příležitost naučit se věcem, které mi pomohou získat nové zaměstnání.
- Dobrovolnická činnost vypadá dobře v životopise a jsem pak žádanější u potenciálních zaměstnavatelů.
- Během dobrovolnické činnosti si vytvářím kontakty, které mi mohou pomoci při výběru/změně povolání.
- Dobrovolnická činnost mi pomáhá zapomenout na své vlastní problémy.
- Díky dobrovolnictví se cítím méně osamocený.
- Dobrovolnictví mi dává pocit, že jsem lepším člověkem.
- Skrz dobrovolnictví pomáhám tam, kde to je třeba.
- Cítím, že je důležité pomáhat jiným.
- Rád věnuji svůj volný čas aktivitě, která je prospěšná ostatním lidem.

Dobrovolníkem na RunCzech závodech jsem byl:

- 0x – 1x – 2x – 3x – 4x – 5x a vícekrát

Plánuji pomáhat i na dalších závodech?

- Ano – Ne

Jezdím jako dobrovolník RunCzechu pomáhat i do měst, kde nemám trvalé/přechodné bydliště a věnuji tak své finanční prostředky cestě a výdajům s dobrovolnictvím spojené?

- Ano – Ne

Jako dobrovolník jsem působil i na jiných sportovních akcích?

- Ano (kde) - Ne

Působím/působil jsem jako dobrovolník i v jiné než sportovní sféře?

- Ano (kde? organizace) -Ne

Pohlaví:

- Žena – muž

Věk:

- - do 20 let – do 30 let – do 40 let – do 50 let - do 60 let - 61 +

Abstrakt

RICHTEROVÁ, D. *Motivace dobrovolníků na RunCzech závodech*. České Budějovice 2018. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky, Vedoucí práce Mgr. Alena Nohavová, Ph.D.

Klíčová slova: dobrovolník, dobrovolnictví ve světě, dobrovolnictví v České republice, RunCzech, motivace, motivace dobrovolníků.

Práce je zaměřena na motivaci dobrovolníku k dobrovolnické činnosti na závodech, které pořádá RunCzech.

V teoretické části je vymezen pojem dobrovolnictví a dobrovolník, historie dobrovolnické činnosti, druhy dobrovolnictví a druhy motivů k dobrovolné činnosti.

V praktické části je zkoumaná motivace dobrovolníků, kteří věnují svůj volný čas přípravám závodů a závodům samotným. Cílem výzkumné sondy bylo analyzovat druhy motivů dobrovolníků k dobrovolnické činnosti na RunCzech závodech.

Abstract

RICHTEROVÁ, D. *Motivation of volunteers to RunCzech races*. České Budějovice 2018. Bachelor's thesis. University of South Bohemian in České Budějovice. The Faculty of Theology. The Department of Pedagogy. The supervisor of the thesis Mgr. Alena Nohavová, Ph.D.

Key words: volunteer, volunteering in the world, volunteering in the Czech republic, RunCzech races, motivation, motivation of volunteers.

Bachelor's thesis is focused on motivation of volunteer to volunteer activities at races organized by RunCzech.

I defined the concept of volunteering and volunteer, a history of volunteering in the world and in the Czech republic, kind of volunteering and kind of motivation to volunteer in theoretical part

The practical part describes the research that is focused on motivation of volunteers, who spend their free time to organization and preparing for race. The aim was to analyze what kinds of motives volunteers have and why they working like volunteers during RunCzech races.